

צ'בזטי מזהר"ן

קמא

דף קח: קט.

עם

ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה קעט

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(ה"מ שמו שמה)

תורה אור
 תהלים קמח (טז) פותח את
 ידך ומשביע לְכָל חַי רִצּוֹן;
 ישעיה ל"ח (י) וְיִדְוּ יְהוָה
 לְשׁוֹן וְכָאֵן בְּרָנָה
 וְשִׁמְחַת עוֹלָם עַל רֹאשׁם
 שְׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה יִשְׂגֹּן וְנָסוּ יְהוָה
 וְאַנְחָה:
 תהלים י"ט (ט) מְקַבְּלֵי יְהוָה
 לְשִׁירִים מְשֻׁמְחֵי לֵב מִצְוֹת
 יְהוָה יִהְיוּ כְּרֵחַ מֵאֲרֵצַת עֵינָם:
 תהלים לח (יט) כִּי עֲזָנִי
 אָנִיד אֲדַאֵג מִתְּקֹאֲתִי:
 שיר השירים ה (ו) פְתַחֲמִי
 אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי תִמְקֵךְ עֲבֹר
 נִפְשִׁי יִצְאֵה בְּדַבְרוֹ בְּקִשְׁתִּיהוּ
 וְלֹא מִקְּאֲתִיהוּ קְרָאתִיו וְלֹא
 עָנָנִי:
 השע יד (ג) קָחוּ עִשְׂמֵם
 דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֵל יְהוָה אֲמִרוּ
 אֲלֵינוּ כֹּל תְּשׂא עֲזוֹן וְקַח טוֹב
 וְתִשְׁלַחֵם פְּרִים שְׂפִתֵינוּ:
 תהלים קג (כ) בְּרָכּוּ יְהוָה
 מְלֶאכֶיזִי גִבְרֵי כַח עֲשֵׂי דְבָרוֹ
 לְשִׁמְעַת כְּקוֹל דְּבָרוֹ:
 ישעיה נ"א (יא) וְיִדְוּ יְהוָה
 לְשׁוֹנוֹן וְכָאֵן עֲזוֹן בְּרָנָה
 וְשִׁמְחַת עוֹלָם עַל רֹאשׁם
 שְׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה יִשְׂגֹּן וְנָסוּ יְהוָה
 וְאַנְחָה:

תורה קעט
 ויקרא אמר כג (כט) כִּי כֹל
 הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא תִעָנֶה בְּעֵצֶם
 הַיּוֹם הַזֶּה וְנִכְרַתָּ מֵעַמִּיתָּ:
 ויקרא אחרי מות טו (כט)
 וְהָיְתָה לְכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם
 בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּעֶשְׂרֵת הַיּוֹם
 תִּעֲנֶנּוּ אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם וְכָל
 מְלֶאכֶיזִי לֹא תַעֲשׂוּ הָאוֹרֶה
 וְהָגַר הָגַר בְּתוֹכֵכֶם:
 זכריה ח (יט) כֹּה אָמַר יְהוָה
 צְבָאוֹת צוֹם הַרְבִּיעִי וְצוֹם
 הַחֲמִישִׁי וְצוֹם הַשְּׁבִיעִי וְצוֹם
 הַעֲשִׂירִי יְהוָה לְבֵית יְהוּדָה
 לְשִׁשּׁוֹן וְלִשְׂמִיחָה וְלִמְעֻדִים
 טוֹבִים וְתִאֲמַת וְתִשְׁלֹם אֶהְיֶה:
 פ

קה: ליקוטי

ויתקדש ת"ק שדי. רבא בא"ר. ומשביע לכל חי רצון: (כ"ל) אלו הדברים לא נכתבו מהם כ"א ראשי פרקים, כי בשעת אמירת אלו הדברים הנוראים, לא זכינו שיבארם לנו היטב, כדרכו תמיד, רק אמרם במהירות בדרך רמו בעלמא, ורמו לנו כאן כל הכוונות של קדיש המבוארים בכוונות האר"י ז"ל וכנ"ל.

ואין אתנו יודע עד מה ביאור הדברים האלה):

קעה [ג] דע כי צריך דווקא ויודי דברים, כי צריך לפרט את החטא, וצריך להתוודות בדיבורים בכל פעם על כל מה שעשה. ויש לזה מניעות רבות. לפעמים נשכח מאתו החטא, ויש שיכבד עליו מאוד וקשה לו להוציא הדיבור להתוודות, ועוד מניעות רבות. וצריך לזה שמחה של מצוה, כגון התונה של מצוה [ג] או שאר מצוה בשמחה, כי שמחה הוא קומה שלימה מרמ"ח איברים ושם"ה גידים, וע"כ כשהוא שמח או מרקד, צריך לראות שיעבור בכל השמחה מראש ועד עקב, כי לפעמים השמחה רק ברגליו, ולפעמים בלב, או בהמוחיו. בחי' (ישע"י לה) [ג] ושמחת עולם על ראשם, אך עיקר השמחה שיעבור בכל השמחה, היינו בכל הקומה שיש בהשמחה, וצריך לזה מצות רבות, כי שורש נקודות כל המצוות היא השמחה,

כי (תהלים יט) פיקודי ה' ישרים משמחי לב, וכל מצוה מתרי"ג מצוות יש לה אבר מהשמחה, כל מצוה לפי בחינתה, וע"כ אם פגם באיזה מצוה הן מ"ע או ל"ח. אזי כששמח ועובר והולך בקומת השמחה, אזי כשפוגע בזה האבר שהוא כנגד אותה מצוה שעבר, א"א לו לשמוח שם, מחמת שפגם שם באותה המצוה שנקודתה שמחה כנ"ל, ואדרבה, יש לו דאגה 'שהיא היפך השמחה. בבחי' (שם לח) אדאג מחטאתי, וע"כ על ידי זה מרגיש ונזכר החטא שעשה מקודם, אך על ידי ריבוי המצוות, כי אפילו פושעי ישראל מלאים מצוות כרמון (הגיגה כז). על ידי זה נתבטל הדאגה של החטא המונעת השמחה, כי ריבוי אור השמחה של ריבוי מצוות שלו נתלהב ומבטל המניעות של החטא ואזי יכול להתוודות, ועל ידי ויודי דברים נתתקן עולם הדיבור כמבואר במ"א [ג], כי פגם החטא בנפש, והנפש הוא בחינות הדיבור [ג], בבחי' (ש"ה ה) נפשי יצאה בדברו, וע"כ צריך להתוודות בדבורים" דווקא לתקן ולכנות פגם הדיבור, כמ"ש (הושע יד) קחו עמכם דברים ושובו אל ה' ועיין במ"א [ג], ועל ידי שנתקן ונבנה הדיבור על ידי ויודי דברים, עי"ז נעשה יהוד קוב"ה ושכינתי, שנתעורר הקול דלעילא ונתיחד עם הדיבור, כי צריך התעוררות תחתון היינו לכנות הדיבור, ועי"ז מתעורר ומתאווה הקול ומתיחד עם הדיבור, וזה בחי' (תהלים קג) עושי דברו לשמוע בקול דברו ואיתא בזהר (לך לך ד' צ) זכיון למשמע קליו מלעילא היינו עי"ז עושי דברו, שמתקנין הדיבור, על ידי זה לשמוע בקול דברו, שנתעורר הקול להתיחד בדיבור, וזכיון למשמע קליו וכו': (ויש בזה עוד דברים נפלאים בענין שמיעת קול נגינה וקול כלי זמר [ג]), וזה

צריך לפרוט את החטא קעה קעט

(ישע"י נא) [ג] ששון ושמחה ימצא בה תודה וקול זמרה. היינו שנמצא בתוך הששון ושמחה, תודה, בחי' ויודי דברים, וקול זמרה כנ"ל:

קעט [ג] דע שכנגד כל מיני מחלוקת הן בגשמיות הן ברוחניות שאינו יכול להתפלל או לעשות מה שצריך בעבודת ה'. כי הכל בכלל מחלוקת, שעומדים וחולקים עליו ורוצים לבטל דעתו ורצונו מה שרוצה לעשות, וכדי לבטל המחלוקת מאיזה בחי' שתהי' ולעשות שלום, עי"ז צריך תענית, וזה מה שארז"ל (אבות פ"ב) מרבה צדקה מרבה שלום, צדקה הוא בחי' תענית, כי עיקר התענית הוא צדקה [ג], כמאמר הז"ל (ברכות ו) אגרא דתעניתא צדקתא, כי בחי' המחלוקת הוא רצון אחר שעומדים עליו לבטל רצונו, וסגולת התענית איתא בזהר [ג] בעצם חיום הזה תענו את נפשותיכם [ג] שמעלת התענית לאכנעא לכא לאדבקא רעותא דלכא לקוב"ה, שע"י התענית נכנע ונחלש הלב ונתבטל כל הרצונות האחרים שלו מפני רצון הקב"ה לאדבקא רעותא דלכא וכו'. וע"כ עי"ז נתבטל המחלוקת שהיא^א בחי' רצונות אחרים שלא כרצונו כמו שאמרז"ל (אבות פ"ב) בטל רצונך מפני רצונו כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך, וע"י התענית כבר נתבטל רצונו מפני רצון הש"י כנ"ל, ע"כ נתבטל רצון אחרים מפני רצונו, ונתבטל המחלוקת ונעשה שלום כנ"ל מרבה צדקה מרבה שלום: וזה שאמרז"ל (ר"ה י"ח ע"ב) צום הרביעי וצום החמישי^ב וכו' יהיו לששון ולשמחה [ג] קרי ליה צום וקרי ליה ששון וכו'. אלא כשאין שלום צום, היינו כשאין שלום ויש מחלוקת, אזי צום, כי צריך לזה תענית כנ"ל, וע"י התענית נעשה שלום: ואזי כשיש שלום ששון ושמחה, כי ע"י התענית נבנה קומת וחיות השמחה, כי מעלת התענית שמעורר ומחי' מתים, היינו הימים שעברו בחושך, ואין להם שום חיות, כי כל יום ויום נמשך עליו שפע מלמעלה, וכשעושה בזה היום מצות^ג ומע"ט, אזי מחי' היום וממשיך לו חיות ושפע רב מלמעלה [ג], אך אם ח"ו אם אינו עושה בו מצוה, אזי אינו יורד עליו שפע מלמעלה כ"א בצמצום גדול מאד רק כדי חיונו בצמצום, וכשהוא נוטל זה היום ועושה בו ח"ו רע, אזי מוריד ומניק ומוציץ השפע המעט שיש בזה היום, עד שמוציץ גם עצם החיות שיש להיום בעצמו, מלבד השפע הבא מלמעלה דבר יום ביומו, כי כל יום הוא בריאה, ויש לו חיות עצמו מלבד השפע, והוא מוציץ גם חיותו העצמי של היום, עד שנשארו הימים הללו פגרים מתים, כ"כמו משל התינוק היונק משדי אמו, כל זמן שיש לה חלב יונק החלב, וכשנפסק החלב מוציץ דמה וחיותה ממש, אך ע"י התענית הוא מעורר ומחי' הימים הללו, והכל לפי התענית. ויש להבינו בגשמיות, כי כשמתענה, נמצא אין לו חיות וכח מזה היום, מאחר שאינו אוכל ושותה בו ואעפ"כ עובד את ה'. נמצא שעובד ה' בכח שיש לו מאתמול, כי

^א בתקפא השאיר כאן ריחן לציין המקום בזהר ולא ציין, ובתורו ותרוצו סגד הריח, ורק בתשכס ציין את המקום בזהר. ועיין בעמוד הבא בסוף התורה הזו שמוהר"ת ציין הוזהר הזה (ואולי היה באמצע ההדפסה וכיון שעמוד הבא הוא כבר גליון חדש לא חזר לציין גם כאן)
^ב * וזהר אחרי מות דף סח:
^ג נראה שריבוי הרכיב כאן שני פסוקים בעצם היום הזה בויקרא כג כט, תענו את נפשותיכם בויקרא טו כט. והוזהר הג"ל דרש את הפסוק ויקרא טו כט, ולא הוכיח בעצם היום הזה.
^א גם בדפוס"ר שהיא ומתרוצ - שהוא
^ב מתורלו - החמישי
^ג נראה שריבוי הרכיב כאן שני פסוקים בעצם היום הזה בויקרא כג כט, תענו את נפשותיכם בויקרא טו כט.
^ד בתשכס - מצוות
^ה עיין אור החיים בראשית מז כט מש"כ בשם האריז"ל שכל יום הוא ניצוץ מהצלם וע"י מצוות נתקן בדפוס"ר המשל הזה הובא בסוגרית

^א הערת מוהר"ת בתקפא
^ב לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
^ג עיין פסחים מט. מאי חתונה שאינה של מצוה
^ד מתרוצ - אברים
^ה וישעיהו נא יא (בסוף התורה ציין מוהר"ת לסיפא שלו)
^ו בתשכס - מצוות
^ז גם בדפוס"ר - שהיא, ומתורלו - שהוא
^ח מתרוצ - רבי
^ט * לעיל תורה עח
^י לעיל תורה לא לשון מוהר"ת ולקמן תורה צח תנינא (להבין הענין עיין ערבי נחל ויקהל דרוש א' ועי"ש וישלח דרוש ב' בשם הבעש"ט ע"פ נפשי יצאה בדברו)
^{יא} מתרוצ - בדיבורים
^{יב} * תורה עח
^{יג} הערה זו נמצאת כבר גם בדפוס"ר
^{יד} עיין לק"ה אפטרופוס ג' עפ"י תורה ג'
^{טו} ובישעיהו לה י' הג"ל
^{טז} לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
^{יז} עיין לעיל תורה לו אות ג'

ליקוטי

בלא זה מאין לו כח. נמצא שעובד היום בכח של אתמול. ע"כ מביא חיות באותו היום של אתמול ואח"כ כשמתענה עוד. ואזי אין מספיק לו כח של אתמול. כי כבר נחלש הגוף. ואזי צריך להשתמש בכח של ימים הקודמים למפרע עוד. נמצא שמביא בכל פעם חיות והארה לימים הראשונים שנפלו ומתו. עד שאפשר להתענות כ"כ. שיצטרך להשתמש בכח של הימים שינק משדי אמו. ואזי מחי' ומאיר כל הימים: י'נוע"כ על ידי התענית נכנה קומת השמחה. שהיא החיות ונקודות של כל המצות כמבואר במ"א [1]: (זה הענין לא ביאר היטב. והעיקר שעי' התענית. על ידי מה שמוציא הכח של כל יום ויום שעבר ומכנים אותו בעבודת ה'. ומחי' כל הימים המתים שפגם בהם כנ"ל. עיי' נבנה השמחה כנ"ל) וז"ש (תהלים צ') **שמחנו כימות עיניתנו**. עניתנו לשון תענית. היינו שתחי' השמחה כימות התענית. כי כפי ימי התענית כן מחי' הימים הראשונים במצות ומע"ט שלו. וכן נבנה השמחה כנ"ל. וז"ש רז"ל (שם [2]) **כשיש שלום ששון ושמחה**. כי כשיש שלום היינו עי' התענית כנ"ל. עיי' ששון ושמחה כנ"ל. בחי' **שמחנו כימות היעניתנו** כפי ימי התענית כן השמחה: (תהלים קלט) **גלמי ראו עיניך וכו' ימים יוצרו כל יום הוא יציר' בפ"ע ולו א' בהם** [3]. "זה יום הכיפורים כשפרש"י שם [2] שהוא תענית שמחיה כל הימים. כי יום הכיפורים הוא כללות כל הימים. ועליו נאמר [2] **בעצם היום הזה תענו את נפשותיכם היינו הרצונות**. "כ"ש בזוהר הנ"ל [3] (אחרי סה): **לאכללא כולא גופ' ונפשא ולאכתנעא** בהאי יומא ויהא רעותא דילהון בקוב"ה וכו'. כי נפש הוא בחי' רצון. והעיקר להכניע הרצון. וזה **בעצם היום הזה**. עיי' פנימיות העצמיות של היום שהוא כלול מכל הימים. **תענו וכו' כנ"ל** :

קפ [19] **בענין** סגולת הפדיון [19]. מעות הם בחי' דינין. כמ"ש [17] **ואת כל היקום אשר ברגליהם זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו (פסחים ק"ט)**. נמצא המעות הם בחי' רגלין. וזה בחי' (ישעיה מא) **צדק יקראוהו לרגלו**. וצדק מלכותא קדישא [20]. ומלכות הוא בחי' דינין. כי דינא דמלכותא דינא [2]. וע"כ מעות הם בחי' דינין. וצריך להמתיק הדינין בשרשן. ושורש הדינין בכינה. כמ"ש (משלי ח) **אני כינה לי גבורה**. וע"כ עיי' שמניחין הידים על המעות נמתקין הדינין. כי יש בכינה ג' ידים. היינו שיש שם ב' ידים יד הגדולה ויד החזקה. וכללות הידים הוא יד הרמה [24] וע"כ עיי' שבא המעות שהוא הדינין להידיים שהם בחי' ג' ידים שבכינה. נמתקין הדינין בשרשן. כי שרשן היא^כ כינה ששם הג' ידים הנ"ל. וצריך להמתיק הדין שבזה העולם העשיה עיי' השלשה ידים שיש בכל עולם ועולם מהג' עולמות שלמעלה מזה העולם העשיה. היינו אבי' [22]. וכשממתקין הדין של עולם העשיה בשלשה ידים שביצירה. נמתק עיי' שם של מ"ב א' ב' ג"ד וכו' [23]. כי מ"ב בגימ' ג"פ יד: ובעולם הבריאה נמתק עיי' שם אק"ק ושם יק"ו

קעט קפ קפא קפב קפג

[2] ששניהם ג"כ גימ' מ"ב ג"פ יד. ולמעלה בעולם האצילות נמתק על ידי מ"ב אותיות של שם מ"ה היינו פשוט ומלוי ומלוי דמלוי^כ שכולם יחד הם מ"ב אותיות ג"פ יד: וצריך לראות שלא יהיה קמזן שלא ישאר אצלו דינין. ולזה צריך הכמה יתירה. לדעת כמה זה צריך ליתן. שלא ישאר אצלו דינין [24]:

קפא [25] **בְּשִׁמְתִּיקְשָׁרִים** בקשר איזה אנשים על איש אחד אפילו אם הוא אדם חשוב יותר מהם. על כל זה יכולים להפילו. כי נתקבצים חלקי הכבוד שיש לכל אחד מהם ועל ידי זה נתכמל חלק כבוד שלו ונופל על ידם. בבחי' (איוב כט) **ראוני נערים ונחבאו**. שהקטנות בטל לפני גדלות. כי חלקי הכבוד שלהם כשנתקבץ ונתקשר יחד. הוא גדול מחלק כבוד שלו לבדו. אם לא שזה האיש שהולקין עליו הוא גדול במעלה מאד. עד שהלק כבוד שלו. גדול יותר מכל חלקי כבוד שלהם ביחד. אזי אדרכא נתכמלים הם לפניו בבחי' **ראוני וכו' כנ"ל**. אבל אם אין גדול כ"כ יכולים להפילו על ידי הקשר. אפילו אם כל אחד מהם נמוך ממנו. רק שלא יהיו רשעים. כי קשר רשעים אינו מן המנין כשרז"ל (סנהדרין כו) כי רשעים אין להם חלק בכבוד. אבל אם אינו רשע ויש לו חיות מהנפש. יש לו חלק בכבוד. ויוכלו להפיל מי שהולקים עליו על ידי הקשר כנ"ל. ועל זה התפלל יעקב שלא יזיק מחלוקת קרה למרע"ה. ואמר (בראשית מט) **בקהלם אל תחד כבודי**. היינו שלא יתייחד ויתקשר חלקי הכבוד שלהם שיש לכ"א מהם. כי הם היו [2] **אנשי מועד קרואי שב"א** השובים. וכשלא יתייחד ויתקשר חלקי הכבוד שלהם. בוודאי יוכל משה לעמוד נגדם להפלים: ומה שאמר **כבודי**. כי יעקב הוא בחי' הכבוד. כי הוא כחינות הנפש. כמ"ש (שם מו) **כל הנפש הבאה לבית יעקב**: וכשמפילין איזה אדם. עיקר הנפילה שנופל לתאוות ניאוף. ה' יצילנו [25]:

כל הדברים שדוברין על הצדיק האמת ועל אנשיו. הם טובות גדולות מאד בגשמי וברוחני. וכמו שאית' במדרש (תנחומא פ' נצבים) על פ' **אתם נצבים** שנסמך לפ' קללות לומר שכל הקללות הן הן המציבין אתכם:

קפב [27] **דע** שכל מה שהעולם מדברים בספירה בכל ימי הספירה. הם מדברים רק מהספירה של אותו היום. ומי שהוא מבין. יוכל לשמוע ולידע זאת. אם יטה אונן היטב לסיפורי דבריהם ישמע שהם מדברים רק מהספירה של אותו יום:

קפג [28] **דע** שהצדיקים שבדור הם יושבין בעיגול. דהיינו סדר ישיבתם שהם יושבים בעולם כל אחד וא' במקומו. הוא על סדר העיגול. ואף שיש שאר בני אדם ביניהם שממפיקין ומקלקלין סדר העיגול. אך דע שאלו בני אדם הם בבחי' אינו מן הישוב [29]. ואינם נחשבים כלל. ואזי נשארים הצדיקים יושבים בסדר עיגול. והקב"ה על כולם. והוא בחי'

תורה אור
תהלים צ (טו) שפחנו כימות עניתנו שנות ראינו רעה: תהלים קלט (טו) גלמי ראו עיניך ועל ספרך כלם יתבנו ימים: צרו ולא ילו אקד קהם:

תורה קפ
דברים עקב יא (ו) ואשר עשה לך ואלאבין בני אליאב בן ראובן אשר פצתה הארץ את פיה ותבלעם ואת פניהם ואת אלהיהם ואת כל יקום אשר ברגליהם בקרב כל ישראל:
ישעיה מא (ב) מי העיר מפורץ צדק וקראוהו לרגלו ימן לפניו גוים ונקלים ירך ימן פקצר תרבו פקש גרף קשתו:
משלי ח (יד) לי עצה ותושיה אני כינה לי גבורה:

תורה קפא
איוב כט (ח) ראוני נערים ונחבאו וישיש קמו עמרו: פרושת ויחי מט (ו) בסדום אל תבא נפשי בקהלם אל תחד כבודי כי באפם הרגו איש וברצנם עקרו שור:
במדבר קרח טו (ב) ונקמו לפני משה ואהרן וכל בני ישראל חמשים וקצאתים נשיאי עדה קראי מועד אנשי שם:
בראשית ויגש מן (כו) כל הנפש הקאה ליעקב מצרימה יצאי ורכו מלבד נשי בני יעקב כל נפש ששים ושש:
דברים כט (ט) אתם נצבים היום שלכם לפני יי ויהי אלהיכם ראשיכם שבטיכם וקניכם ושטרכם כל איש ישראל:

^א גם בדפ"ר אנשי מועד קרואי שם ומתורלו - קרואי מועד אנשי שם (כלשון הפסוק)
^ב בתורלו - ליעקב (ותיבת בית תומך כלשון הפסוק)
^ג עיין פ"ח. ועיין סוף תורה כג השמטה לאות ג' שמפילין לתאות ממון ועיין לק"ה קדושין ג' ג'
^ד לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
^ה לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
^ו לשון המשנה בקדושין פ"א מ"י בגמ' דף ב: ועיין תורה זו תנינא אתא ב'.

קב: קד. וזה ח"ב קלב קעה רלד וח"ג רנו ורשי" ע"ז זי: ד"ה למה וסנהדרין ד"ה ובלשון, ותוס' סוכה ה. ד"ה יוד, והגיגה יא ד"ה עיין, ועי' ית. ד"ה חוגה. רב האי גאון כתב שבשם הזה השתמשו בעבודת יוה"כ (ראש"ש ויבא ה. ס"ק יט רד"ל קדושין עא) ועיין שיחות הר"ן קעה שפדיון הוא סוד שעיר המשתלה, ועיין בזה שער מאמרי זור בראשית הקדמה ד"ה אעלת א פ'.
^י עיין ע"ה שער מו פ"ז שבעולם הבריאה נמתק ע"י שם אק"ק יו"ק וכן ע"י שני פעמים שם אק"ק.
^י מתורלו - דמיוני
^י עיין שיש"ק ח"א שסג.
^י לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
^י במדרש טו ב' ועי"ש כי רבינו שינה בו הרבה

המלכות (הדרים בה) את דיניה. ועיין חת"ט י"ד סימן שיד וכן דעת רוב הפוסקים האחרונים שהוא דין תורה. ועיין זוהר רע"ט משפטים ק"ח. ופרס רמונים שער כג פ"ד]
^כ עין לעיל תורה מט. ועיין ע"ה שער מו פ"ז מ"ח וספר טעמי המצוות להאר"ל משפטים מצות אראה ועיין אצורת חיים שער הגאה ד"ה הבחי' הג' נקרא מדה. ועיין זוהר רע"ט פנחס רכז: רומנו: וכי תצא רפס. והקדמת הנקונים דף ט. ותיקון נה דף פט. ותיקון טו דף קא:
^כ גם בדפ"ר ותורלו - היא ומתורלו - הוא
^כ אצילות בריאה יצירה
^כ גם בדפ"ר ותורלו - א' ב' ג' ומתורלו - אב"ג
^כ שווא רמזו ב"ת של תפלת רבי נחניא בן הקנה אנא בכח וכו'. ועיין ע"ה שער י' פ"ג ושער ט' פ"ב ושער מאמרי רשב"י על זוהר בראשית ד"ה כה אודרע. ותיקונין זוהר

^א עיין לעיל הערה על פסוק זה בעמוד הקודם שאין פסוק כזה
^ב נמצא ועד כי נפש נוסף בתקפא. ובדפ"ר כתוב כן - לאדבוק רעווא דלכא לקו"ב.
^ג בתשכס העביר את הצינן הזה לעיל בעמוד הקודם במקומו הראשון עיי"ש
^ד לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
^ה עיין לקוטי תפלות סימן קכג ועיין לק"ה ריבית ר"פ להלכה ה' ועיין תורה טא ותורה רטו ועיין חיי מורח"ן סימן נה ועיין לק"ה השכמת הבוקר הלכה ב' את א'
^ו דברים יא ו'
^ז * פתח אליהו
^ח * גיטין דף י' [ב"ק ק"ג. ועיין רמב"ם גולה ואבדיה פ"ה ועי"ש הל' יח באיזה מלך מדובר ועיין תרומת הדשן שטא בשם רשב"ם ב"ב נה. טעם החיוב כי מקבלים עליהם בני

^א בתקפא הוה ובדפ"ר הגוף
^ב בתשכס וזא
^ג בדפ"ר זה כתוב בג' סגורים
^ד * לעיל בתורה קעה
^ה בדפ"ר הערה זו היא הגה (תיבת קסטס) ומתחילה מתחברה- והתיבת. ובתקפא הכניס לפנים בסגורים והוסיף זה הענין לא ביאר היטב
^ו מתורלו - ענינתו (כמ"ש בפסוק)
^ז ראש השנה ית: הג"ל בעמוד הקודם
^ח מתורלו - ענינתו (כמ"ש בפסוק)
^ט בתקפא (תהלים ק"ט) בתורלו ובתשכס תוקן
^י סיפא של פסוק הג"ל
^{יא} מכאן ועד ועליו נאמר נוסף בתקפא
^{יב} בפירושו השני בסוף פירושו לפי המקרא (דכתיב ולא אחד) וקוראים ולו אחד פירש"י שזה יום הכפורים ללחיהו.

מאמר כיצד התענית מבטל כל מחלוקת

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה
לא ידוע

פתיחה

רבנו מבאר מעלת התענית, שכוחה גדול לבטל מיני מחלוקת, כי סיבת כל המחלוקות, דהיינו כל מה שהולך לאדם שלא כסדר, היא שלא שמח בחלקו ובמאורעותיו, וזה כיון שפגם בקומת השמחה, שנפגמה בגלל ימים מתים שיש בידו, והעצה לזה היא להרבות במצוות ביום של תענית, כי ע"י שעושה מצוות מכח אכילה של אתמול, מחייה את יום האתמול שמת, וככל שנחלש יותר בימי תענית אזי בעבודתו מחייה ימים קדומים יותר, וחוזר לבנות את קומת השמחה, ולשמח בכל מאורעותיו, עד שהקב"ה יעשה כרצונו באמת.

ליקוטי הלכות

או"ח ברכות ראייה וברכות פרטיות הלכה ד' עיקר השלום בא"י ועיקר קדושת א"י ע"י תענית כי עיקר הקדושה מקדש הקדשים ולשם א"א להכנס אלא בתענית של יום כיפור, ועל כן ע"י א"י זוכין לתענית בקדושה. (ב) כל השינויים מחמת הטבע מחמת הזמן והמקום (ג) שהם תחת גלגלי הרקיע והצדיק שמתגבר על הטבע יכול לשנות את הטבע (ד) והאדם מעלת ואהבת לרעה כי זה עיקר השלום בין דעות שונות דייקא. (ו) בבית המקדש נכללין כל השנים באחדות, ומשנחרב קשה להמשיך אחדות. (ז) על כן מתענים בט' אב תענית חמור. בזמן הבית ע"י תענית יו"כ מתקנים את המחלוקת ומשנחרב הבית צריך ד' תעניות. (יב) תענית אסתר הכנעת עמלק שהוא החולק הגדול, על כן מעברין את אדר דייקא כי עיבור הוא תיקון פגם הלבנה דהיינו עשיית שלום.

יו"ד בסוף ריבית הלכה ג' ראשי פרקים לריבית הלכה ה' הבחיר הויצ"ר מחמת הדעות השונות בין בני"א כי כח היצ"ר ע"י שמתלבש בבני אדם
או"ח מנחה ה' אות ח' ע"י תענית מתקן את ימי המוחין דקטנות דהיינו הימים הקודמים.
או"ח תענית ה' עצירת גשמים בגלל מחלוקת תורה ס' תנינא לכן מתענים על עצירת גשמים וכן כל הצרות הן מחלוקת לכל על כל צרה שלא תבוא מתענים
יו"ד מילה ד' ה' הבעטלער העיור שזכה לבטל את הזמן לגמרי זה בחי' שע"י תענית מתקן גם את ימי הינקות ומי שזכה לזה יכול להתפאר שזוכר מה שנעשה בעת לידתו עת חתיכת הטבור

שיחות השייך לתורה זו

אין, ואולי זה:

מחלוקת היא בכל התחומים כולם:

ועוד גם נתקלתי בפרצוף חמוץ של חבר,
ועם עוד אחד רציתי לדבר,
ואמר לי שהוא מאד ממנה,
ואמרתי בדיחה לאחר,
ולא צחק רק קצת חרחר,
ואמרתי דעתי באיזה עניין בוער,
ואמרו לי שטותיות יהיה בסדר.
ואני כבר במטה מצפה לגאולה מכל המחלוקות,
ולא מצליח להרדם מתהפך מצד לצד כמה שעות,
ואיזה יתוש מזומם לי פעם באוזן הזאת ופעם בזאת.
בסוף התעוררתי מחלום בלהות,
בקיצור מה קשים החיים מלאים צער ותלאות?
ולזה רבנו אומר שהעצה היא רק תעניות,
כי העצה היא לשמוח בחלקי בכל המאורעות.
אבל בגלל שיש בידי ימים מתים,
קומת השמחה חסרה איברים,
וצריך לבנות אותה ע"י תעניות
כי רק בכוחן להחיות ימים מתים.

לא מבעי רעש ילדים המשחקים תופסת.
והשכנה כבר כועסת, כלום לא עוזר היא לא מתפייסת,
ואילו כשהכביסה שלה מטפטפת,
אצלינו במרפסת, אשתי שותקת.
והחום של הקיץ והקור של החורף והאוטובוס מאחר,
ולנהג אין סבלנות ובגלל הפקקים בכל רגע עוצר,
או בגלל איזה איש שעובר.
ובמכולת לא מוצא את המצרכים,
והלקם כלל לא נמצאים,
ואני ממנה והתורים ארוכים,
ולמוכר אין סבלנות לקונים.
ובקשתי מבני ביתי מראש שהכל יהיה מוכן,
ולא ספרו אותי רק הכל בלגן.
והגיע זמן מנחה וצפוף וחם.
ואין לי מקום מוכן,
והם רצים ואני מאחר,
מתאמץ לכוון וכל רגע המחשבה במקום אחר,
ובמעריב הכל חוזר,

עד כאן

הקדמה

רבנו מבאר כאן שכל דבר שנעשה שלא כרצון האדם, זה בחי' מחלוקת, וזה יכול להיות אדם אחר או יתוש או הזמן או אני בעצמי חולק על עצמי, והשרש לכל המחלוקות היא ישות וגאוה, על כן הולך לו שלא כסדר כי לא שמח בחלקו ובמאורעותיו.

העצה של רבנו לזה היא תענית, ותחילה מבאר שתענית היא צדקה וצדקה מרבה שלום, ואח"כ מבאר עפ"י הזוהר שתענית מצד ביטול הרצון שבה ואח"כ מבאר שתענית בכוחה להחיות ימים מתים שע"ז נבנית קומת השמחה.

צריך לבאר א. מה הקשר בין תענית לצדקה?

ב. להבין כיצד התענית מחזירה לאדם את השמחה?

ג. על איזה שמחה מדובר כאן?

הקשר בין תענית לצדקה נ"ל לבאר עפ"י היסוד שנתנה היא מהות הקדושה כמ"ש "צדיק חונן ונותן" ולקייחה היא מהות הסט"א כמ"ש במשלי ל' טו לעלוקה שתי בנות הב' הב' ו'. ושרש כל המחלוקות הוא כיון שברוב זמנו של האדם ישותו תובעת כל מיני לקיחה, בפיו אוכל בלשון הנאת הטעם, באפו ריח טוב וסילוק ריח רע, באוזניו מחמאות ודברי כבוד וניגון יפה ובדיחות וסילוק הרעש ואפילו דברי תורה, הכל בכלל לקיחה, ובעיניו מראות יפים. ואע"פ שלפעמים משתמש בלקיחה לקדושה כגון לקרא תורה ולשמוע תורה וכיו"ב, אבל ככלל הלקיחה היא צד הסט"א. ולפעמים אפילו נתינה יש בה גם לקיחה כגון שרוצה להתפלל בכוונה ורוצה לעשות מצווה אבל עיקר כוונתו זה "שאני" רוצה, לא הלשם שמים מפעיל אותו אלא "האני" שרוצה להיות אדם חשוב וזה ע"י שיהיה בידו מה שהעולם מחשיבים כגון שמתפלל בכוונה ובאריכות ולומד בהתמדה ומחדש ומתרחץ וכו'. כל תורה ומצווה שלא לשמה היא בחי' לקיחה. וכשלא מקבל מה שרוצה אזי כועס או מהרהר נקמה או נטירה או שנופל לעצבות שזה אבק הכעס (כמבואר בחרדים טו ח) וכל זה בחי' מחלוקת שעליה מדבר רבנו. וצד הקדושה היא הנתינה כמ"ש צדיק חונן ונותן בין בממון ובין בגמילות חסדים, לכן צדקה היא עיקר העשייה שמעלה את האדם לגדר אדם כמבואר בזוהר (הובא בתורה לו) שרות אמרה האיש אשר עשיתי ופרשו בזוהר אני עשיתי אותו לאיש ע"י שקבלתי ממנו צדקה. והתענית היא עיקר הפגיעה בכח הלקיחה של האדם, כי עיקר הלקיחה המגשמת ביותר את האדם היא האכילה, ולא רק מצד החולשה, שזה אפשר שיהיה גם ע"י איזה מאמץ גדול, אבל התענית היא יותר מזה, כי זו חולשת הכבד ועכירות הדמים, זו חולשה פנימית יותר של כל כח הלקיחה, ולכן זה נחשב צדקה. כי צדקה היא שאני נותן לעני את עיקר כח הלקיחה שלי, אע"פ שעמלתי עליו וכל שכן מי ש"בנפשו יביא לחמו", אבל אפילו כל ממון, כיון שבו עיקר הבטחון והמשענת של האדם, כל מה שצריך "הכסף יענה את הכל", על כן הממון של האדם הוא עיקר כח הלקיחה שלו כי בו משיג כל דבר שרוצה, וכשנותן אותו צדקה לחברו, זה בחי' שמסיר מעצמו את כל הלקיחה דסט"א שלו. זה נראה לי עיקר הדמיון בין צדקה לתענית.

וכיצד התענית מחזירה את השמחה, באמת זה מתחיל בימים קודמים שפגם בהם שלא עשה בהם מצוות והם מתים (כיצד זה יתכן עיין לקמן בקושיות) והשמחה היא קומה שלימה של הימים שעברו, ואם יש בהם יום מת הוא חסרון ופגם בקומת השמחה, וגורם שלא אפשר לו לשמוח באמת בכל אבריו, ולהחיות ימים קודמים זה ע"י תענית, כי מצוות שעושה ביום תענית עושה אותן מכח אכילתו של ימים קודמים, ועי"ז נחשב שעשה אותן באותם ימים קודמים, ועי"ז חוזר ומחיה את ימיו המתים שלא עשה בהם מצוות. זה בכללית מאד כפי שיתבאר בקושיות לקמן.

וע"י שנבנית קומת השמחה אזי יכול להיות שמח בחלקו ומקבל כל מאורעותיו בשמחה, ואזי יש בכוחו לקיים מצוות חז"ל עשה רצונך כרצונו ואזי יעשה רצון אחרים רצונך ואזי כל המאורעות הם כרצונו, ומתבטלים כל המחלוקות.

לבאר יותר את ענין הימים המתים ראה ביאור אור החיים עה"פ (בראשית מז כט) "ויקרבנו ימי ישראל למות" שמבאר עפ"י האריז"ל שלכל אדם יש קומה ממוצע בין רוחני לגשמי¹ הנקראת צלם, ובה ניצוצות כמניין ימי חייו, וכל יום צריך לתקן ניצוץ אחד, והוא משל למלך שנתן לעבדיו ללטש אבנים טובות, דהיינו את ימי חייו, ולפ"ז משמע שכל יום המצוות מלטשות את היום ועבירות פוגמות בו, כי המצוות ממשכות ליום שפע רב על השפע ההכרחי שיש לו, ועבירה פוגמת בשפע של היום, נמצא לפי המשל הנ"ל יש בכל יום חלקי יום יפים וחלקי יום פגומים. וחלקי ימים הפגומים מחדש שרבינו שאפשר ללטש אותם ע"י מצוות שאדם עושה ביום תענית, כי בתענית עובד את ה' מכח אכילה של ימים קודמים ונחשב כאילו עשה את המצוות בימים הקודמים.

² זוהר ויקרא דף פ: - לא ידעו שבעה, כמה דאת אמר (משלי ל טו) לעלוקה שתי בנות הב' הב', בגין כך דאינון הב' הב', לא ידעו שבעה, כלם לדרכם פנו, איש לבצעו מקצהו, דהא תיירי דגיהנם אינון; ובתיקונים (תיקון ו דף כב.) קורא אותם, צוחין ככלבין הב' הב', הב לן חיי, הב לן מזונא, סליחה וכפרה, טורפים תפלתו בפניו.

³ כמבואר בע"ח שער כו פ"א (ראה בהוספה שאחרי התורה)

עוד מבאר האור החיים שבכל יום בלילה בשעת השינה עולה הניצוץ של הצלם דהיינו היום המלוטש למעלה למקומו ונשאר מחובר בחבל דק לאדם וע"ז הוא רחוק מהפסד אבל ניתן לתקנו כנ"ל. ועל פי הכלל שברוחניות כל בחי' כלולה מכל הבחינות צ"ל שגם כל יום הוא קומה של תרי"ג, לכן אפשר שביום אחד חלק הניצוץ יהיה מתוקן וחלקו פגום, נמצא גם להפך שכלל הימים גם הם קומת תריג והשמחה של האדם תלויה בשלימות קומה זו של כלל ימיו שעברו, וכיון שיש בקומה זו ימים שיש בהם ניצוצות פגומים קשה לאדם להיות שמח בחלקו ועלכן נדמה לו שכל מאורעותיו הם נגד רצונו והוא כל הזמן במחלוקת. וע"י שמתענה וביום התענית מתאמץ לעבוד את ה' ולעשות מצוות אזי כמה שהוא חלש יותר כך עבודתו היא מכח ימים קדומים יותר ונחשב שעשה בהם מצוות ומתקן אותם. ומסתמא תמיד מתקן את הימים הקרובים יותר וכשמרבה בתעניות כנ"ל וימיו הקרובים מתוקנים אפשר שברוב תעניות יתקן את ימיו הקדומים ביותר ואפילו ימיו שהיה תינוק יונק.

עוד קושיות

ד. צ"ע כיצד משפיעים ימים מתים שעברו, על השמחה של היום? וכנראה כיון שהשמחה קומה שלימה כמבואר בתורה קעח היא נבנית לא ביום אחד אלא ע"י כל הימים. אלא שא"כ צ"ע מדוע לא חסר בה הימים שעדיין לא באו? לכן צ"ל שבאמת היא קומה שלימה מעיקרא, ורק ימים מתים פוגמים בה, לכן כל מה שצריך כדי לבנות את קומת השמחה היא להחיות את הימים החסרים בקומתה.

ה. צ"ע מדוע ימים מתים פוגמים בשמחה? ואולי עפ"י תורה ה' שהשמחה היא התכללות בשמחת ה' שמח במעשה ידיו, ואולי עפ"י אפ"ל שמעשה ידיו הם הימים שלנו, וכשהם שלימים הוא שמח ואזי אפשר להכלל בשמחתו, אבל ימים מתים מחסרים משמחתו לכן רק ע"י תענית שמחיה את הימים המתים אפשר להשלים את קומת השמחה ואזי לשמוח שמחה שלימה עם הקב"ה.

ו. צ"ע ממה שאומר רבנו שביום תענית האדם יונק חיותו מאכילת אתמול משמע שביום שאוכל מקבל חיותו מאכילתו, וממה שאומר שביום שעושה עבירה יונק מחיות העצמית של היום, משמע שלא מקבל כח מאכילתו. ולכאורה זו סתירה. ונראה שאינה סתירה כלל כי מצווה היא מכח האכילה ומעוררת שפע חדש אבל עבירה גם היא מכח אכילה אבל לא יכולה לפגם באכילה שכבר אכל אלא רק בשפע הרוחני הנמשך לאותו יום.

ז. מדברי רבנו בתורה זו משמע שכל יום יש לו ד' מיני חיות, אחת עצמית, שניה הכרחית מיחוד תדיר/י, שלישית מה שנוסף ע"י המצוות מייחוד פנימי, ורביעית חיות שמקבל ע"י אכילה שהוא מסוג אחר. אבל באמת לא מבורר מספיק האם החיות העצמית של היום הוא עניין לעצמו או שהוא השפע הנמשך לכל יום מצד היחוד התדיר. וממילא גם לא מבורר מספיק באיזה חיות פוגמת העבירה האם רק בשפע הבא ע"י יחוד התדיר או גם שפע עצמי. וצ"ע האם אפשר לומר שהחיות העצמית של היום היא הזמן המבואר במעשה מו' בעטלערס יום שלישי שמתהווה ע"י חסדים של אמת שאוסף הכבד פה ונותן לאיש האמת.

ח. צ"ע כיון שביום תענית המצוות שעושה הם מכח ימים קודמים ונחשב שעשה אותן בימים הקודמים א"כ איך מתקן את היום התענית?

ט. ביום תענית כל מצווה שעושה היא מכח אכילה של אתמול, וכשנחלש וממשיך לעשות מצוות אזי משתמש בכח אכילה של ימים קודמים, וצ"ע א"כ איך מתקן יום מת שגם צם בו? האם צ"ל שביום כזה עושה מצוות מכח חיות היום, לא משמע כך מרבנו אלא שדווקא אכילה נותנת כח למצוות.

י. צ"ע כיצד יתכן שעבירה פוגמת בשפע שבא ע"י יחוד התדיר הרי הוא לא תלוי בנו כלל. וצ"ל שלא פוגמת ביחוד ולא בשפע, אלא בהמשכת השפע לאותו יום, שכמו סוגרת את הצינור שדרכו נשפע השפע וצ"ע.

יא. צ"ע כיון שעושה עבירה ופגם ביום איזה פגם נעשה ע"י העבירה נוספת שעושה הרי ממית יום מת, וצריך לומר שהיום מורכב מתרי"ג ניצוצי ניצוץ הצלם העבירה ממיתה רק ניצוץ מאותו יום.

יב. חז"ל (עירובין יט.)^י אמרו עה"פ רקתך כפלח הרימון אפילו ריקנים שבך מלאים מצוות כרימון א"כ צ"ע איך שייך ימים מתים.

יג. מבואר שביום צום, המצוות שעושה הם מכח אכילת אתמול, וצ"ע האם כשנחלש אזי ממשיך ועושה מצוות מכח שלשום או שרק ביום השני של הצום ממשיך כח משלשום, וא"כ כיצד מתקן ימים שעברו כמה שנים?

יד. צ"ע כיון שעבירה מכבה מצווה, נמצא שרק כשעשה יותר עבירות ממצוות אזי היום מת, או שבעניין שלנו אין קשר? נראה כיון שמצווה מעוררת שפע, ועבירה פוגמת בשפע, נמצא שאם יש יותר מצוות מעבירות עכ"פ נמשך איזה חיות לאותו יום. מאידך קשה לומר על יום כזה שהוא שלם, ועוד הרי אפילו פושעי ישראל מלאים מצוות

^י ראה לה"ק ערובי תחומין ה' ובעץ חיים שער כב פ"ב (הועתק לקמן)

^י ובסנהדרין דף לז. סוגה בשושנים שאפילו כסוגה של שושנים לא יפרצו בהן פרצות והיינו דאמר ליה ההוא מינא לרב כהנא אמריתו נדה שרי לייחודי בהדי גברא אפשר אש בנעורת ואינה מהבהבת אמר ליה התורה העידה עלינו סוגה בשושנים שאפילו כסוגה בשושנים לא יפרצו בהן פרצות ריש לקיש אמר מהכא כפלח הרמון רקתך אפילו ריקנין שבך מלאין מצות כרמון רבי זירא אמר מהכא וירח את ריח בגדיו אל תיקרי בגדיו אלא בוגדיו.

כרימון, האם רק כשעשו עבירות יותר ממצוות היום פגום. וראה במשל הנ"ל שהמשיל האור החיים למלך שנתן לכל אחד אבן טוב ללשט, נמצא שבאותו אבן יום אפשר שיהיו צדדים מלוטשים יפה וצדדים פגומים ע"י עבירות.

טו. בזוהר (אחרי מות סח): מבאר שמעלת התענית שמחליש ומכניע את הלב ומבטל ממנו רצונות אחרים מרצון ה' וצ"ע מה החילוק בין תענית לכל דבר אחר שמחליש את הגוף כגון לרוץ או לרקוד? ועוד כיון שהוא חלש מסתמא נחלש גם מלהתאמץ על דבר שבקדושה, וא"כ מה הרויח תענית. ואולי יתורץ עפ"י תורה נו שיום תענית נחלש שליטת הכבד ומתחזק שליטת המוח

טז. מאחר שרבנו בעצמו אסר עלינו תענית מה כוונתו בתורה זו? ראה בלק"ת¹/שגם מוהרנ"ת מתקשה בזה

יז. צ"ע האם תקנה חילופית, שהיא כמו תענית? אולי ע"י תענית שעות כגון בלילה שלומד כל הלילה בכח עד שנחלש וממשיך ללמוד הרי שלומד מכח של אכילת אתמול, ואם נחלש מאד ואע"פ עובד את ה' אפשר שכבר משתמש באכילת שלשום. וצ"ע. אבל ראה בלק"ת²/שמוהרנ"ת מבקש שיזכה ע"י תענית יום כפור ושאר תעניות לתקן את הימים המתים אבל מוסיף שיזכה להתענות הרבה.

עד כאן הקדמה

✳

תורה קעט י"ן

דע/ט שכנגד כל מיני מחלוקת הן בגשמיות הן ברוחניות שאינו יכול להתפלל או לעשות מה שצריך בעבודת ה'. כי הכל בכלל מחלוקת, שעומדים וחולקים עליו ורוצים לבטל דעתו ורצונו מה שרוצה לעשות, וכדי לבטל המחלוקת מאיזה בחי' שתהי' ולעשות שלום, ע"ז צריך תענית,

וזה מה שארז"ל (אבות פ"ב) ו' **מרבה צדקה מרבה שלום**, הפירוש הפשוט הוא שנתנית צדקה מרבה שלום וכמבואר בתורה זו שהצדקה עושה אויר נח ורך, ועוד שהיא נתינה הפך הלקיחה שהיא סיבת כל המחלוקות, ומבאר רבנו שזה נעשה גם ע"י תענית, כי **צדקה הוא בחי' תענית, כי עיקר התענית הוא צדקה** [א"י]³, כמאמר חז"ל (ברכות ו')⁴ **אגרא דתעניתא צדקתא**, המפרשים שם מבארים

¹ ראה ליקוטי תפילות ח"א תפילה קג – ואות תתרו: ובכן פאתי לפניך בעל הרחמים, בעל הישועות, גדול העצה ורב העלילה, שתורני באמת דרכי התשובה, ותהיה עמי תמיד, ותדריכני בכל עת ושעה בדרך הישר באמת, באפן שאזכה מהרה לשוב בתשובה שלמה לפניך באמת חיש קל מהרה ותורני ותלמדני הדרך האמת לאמתו איך להתנהג בענין התעניות אשר גלית אוננו בכמה מקומות בדברי רבותינו זכרונום לברכה גדל עצם מעלת הצום והתענית שהוא עקר התשובה, אבל לעמת זה נמצא בכמה מקומות שאסור להתענות בלי רשות החכם האמת ובפרט מי שהוא בן תורה שהזוהירו עליו רבותינו זכרונום לברכה בכמה מקומות שלא ירבה בתענית שלא יתבטל מדברי תורה ואתה יודך אלהים אמת, לפניך נגלו כל תעלומות לב, וכל הספקות שיש בלבי על זה, ומלבד רבוי המניעות שיש לי על ענין התענית מצד כבוד הענין בעצמו, נוסף לזה רבוי מניעות המחמץ הספקות הרבים שבלבי על ענין התענית באשר הזכרתי לפניך:.....
ואות תתרו: על בן רחם עלינו למען שמך, והורני ולמדני וזכני לשום אל לבי להבין ולהתענות הרבה כרצונך הטוב באמת, באפן שאזכה על ידי התעניות להכניע ולבטל כל מיני מחלוקת, ואזכה להכניע ולבטל כל הרצונות הפגומים שלי לבטל כלם כנגד רצונך ולדבק לבי באמת אליך ולעבודתך האמתית, ולא אסור מרצונך ימין ושמאל, מעתה ועד עולם, ועל ידי זה תזכני שיתבטלו כל רצונות אחרים של המונעים והחולקים כנגד רצוני, ולא יהיה כח לשום מונע וחולק לבטלני חס ושלום מעבודתך האמתית אפלו בחסו השערה ויתבטלו כל מיני מחלוקת שבעולם הן מחלוקת מבני העולם, הן מחלוקת שבלבי הבל יתבטל לגמרי, ואזכה לשלום גדול באמת בכל הבחינות,

² ראה ליקוטי תפילות ח"א תפילה קג – ואות תתריב: מלא רחמים אתה יודע כמה ימים מתים ופגרים ממש המנחים במקום שמתחיים, על ידי רבוי ועצם פשעי העצומים והרבים מאד מאד שעשיתי מעודי עד היום הזה אתה יודע איך הוצאתי החיות מימים הרבה באכזריות גדול מאד, ולא די שלא הוספתי על הימים חיות מלמעלה על ידי תורה ועבודה, אף גם הוצאתי מהם עצם חיותם לגמרי על ידי רבוי עוונותי שעשיתי בהם אשר תקון כל אלו הימים המתים הוא על ידי תעניות הרבה, באשר גלית לנו על ידי חכמיך הקדושים, רחם עלי ועזרני והושיעני ברחמיך העצומים ובחסדיך הנוראים והנפלאים, שאזכה בכח התענית הקדוש של יום הכפורים ובכח של כל התעניות שתזכני ברחמיך הרבים להתענות בחיי, שאזכה על ידם לתקן כל אלו הימים המתים ואזכה להתענות הרבה כל כך עד שאצטרך להשתמש עם כח של ימי הדיקה בכח החלב שנקתי ממעי אמי, באפן שאזכה להחיות ולהעלות ולתקן כל הימים אשר עברו עלי מיים היותי עד הנה ואזכה ביום צאתי מן העולם לבוא ולכנס לפניך עם כל הימים של כל ימי חיי בקדשה גדולה, ויהיו כל הימים שלי שלמים וקדושים וטהורים ומתקנים בתכלית התקון כרצונך הטוב, ולא איעול בכספא קמך:

³ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

⁴ שיח שרפי קודש – חלק ה אות קלח – אמר פעם המגיד משהוויץ ז"ל בצחות: היכן שהשתמש רבנו במאמריו בלשון 'ודע' הרי הוא בהבזק מעולם האצילות, 'אזואו דער רבי זאגט ודע, איז דאס א פונק פון אצילות'. כל כך גבהים נוראים וקדושים הם.

⁵ משנה מסכת אבות פרק ב (ז) הוא (רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא) היה אומר, מרבה כשר מרבה רמה. מרבה נכסים, מרבה דאגה. מרבה נשים, מרבה כשפים. מרבה שפחות, מרבה זמה. מרבה עבדים, מרבה גזל. מרבה תורה, מרבה חיים. מרבה ישיבה, מרבה חכמה. מרבה עצה, מרבה תבונה. מרבה צדקה, מרבה שלום. קנה שם טוב, קנה לעצמו. קנה לו דברי תורה, קנה לו חיי העולם הבא:

⁶ עיי' לעיל תורה לו אות ג'

שהצדקה לעניים שמחלקים בתענית או לאחריה חשובה יותר מעצם התענית. אבל רבנו מבאר שהתענית בעצמה היא צדקה. ומסתמא הכוונה שהצום הוא צדקה עם הנשמה, ואע"פ שגם להאכיל את הגוף זו צדקה כמבואר במדרש/י"ד "גומל נפשו איש חסד" זה הלל שכשהלך לאכול אמר שהולך לגמול חסד להאי אכסניא, כי בוודאי בלא אכילה כלל א"א (אפילו רק יותר משבוע עונשו מיתה), וזה מי שזכה לאכול לשבע נפשו בלבד. אבל בדרך כלל אכילה מגשמת את האדם מאד בבחי' "וישמן ישרון ויבעט", לכן התענית היא חסד גם עם הגוף לזכך אותו/י"ט, וגם עם הנשמה כמבואר בתורה ח' תנינא/י"ט מזונא דנשמתא הפך ממזונא דגופא. כי אפילו אכילה של איש כשר שעל ידה זוכה למוחין, אבל בתחילה יש ממנה קצת בלבול ע"י יניקת הקליפות דהיינו הכסילות כמבואר בתורה יז/י"א. ורק אכילת שבת אין ממנה יניקה/י"א, כל שכן אכילה של רובא דעלמא שמגשמת מאד.

^כ תורה לז אות ג) וצריך כל אדם להכניע החמר, הינו בחינות מיתה, בחינת סכלות של הגוף של הארבע יסודות. כמו שכתוב בזהר (בראשית כ"ז): "ויקח ה' אלקים את האדם", מאן נטל לה, מארבע יסודין דילה, דאפריש לה מתאיה דילהון. וזה נעשה על ידי התענית, שעל ידי התענית מחלישין הארבע יסודות. ונתבטל החמר, בחינת החמר, סכלות, חשף, שכחה, בהמה. ונתגבר ונתעלה בחינת השכל, והצורה, האור, והזרון, אדם: וזה שאמר רבותינו, זכרונם לברכה (ברכות ו): 'אגרא דתעניתא צדקתא', כי צדקה רמו לאור, כמו שכתוב (מלאכי ג'): "וירחקה לכם שמי שמי שמש צדקה". והוא התורה, כמו שכתוב בזהר (לך לך ע"ו): "שמעו אלי אבירי לב הרחוקים מצדקה" דאגון רחיקין מאורייתא, והוא בחינת אדם, כמו שכתוב (במדבר ט"ו): "זאת התורה אדם". וזה אותיות אדם, מ"ם סתומה הוא בחינת תענית, שהוא בחינת עולם הבא, דלית בה אכילה ושתיה (תקון כ"א). ודלת, הוא רמו לארבע יסודין שנשפלים על ידי התענית. ונתעלה השכל הרמוזו באלף, כמו שכתוב (איוב ל"ג): "ואאלפך חכמה". וזה שכתוב בזהר (בהקדמה י"ג): "נעשה אדם", על ידי התענית נתהוה בחינת אדם. כתיב הָא נַעֲשָׂה, וכתיב הָתָם "וְשֵׁם הָאִישׁ אֲשֶׁר עֲשִׂיתִי עִמּוֹ", מה הָתָם צדקה, אף כאן צדקה. ופרוש: כי בזהר מפרש שם שעל ידי צדקה הוא בדיקנא דאדם, ולמד שם ממקרא זה, "נעשה אדם", כתיב הָא נַעֲשָׂה, וכתיב הָתָם "וְשֵׁם הָאִישׁ אֲשֶׁר עֲשִׂיתִי עִמּוֹ" וכו', לענין צדקה וכו'. ורבנו, זכרונם לברכה, מביא ראיה מזה לענין תענית, כי צדקה ותענית הם בחינה אחת, כי אגרא דתעניתא צדקתא כפ"ל. ועל כן מבאר מזה, שעל ידי התענית שהוא בחינת צדקה, נעשין בגר אדם, שהוא הדעת האמתית של התורה, שהוא בחינת אור ונפש וכו'. כי הכנעת החמר והגוף בחינת בהמה וכו', לגבי הנפש שהוא בחינת אדם, הוא על ידי התענית, שהוא בחינת צדקה כפ"ל:

^כ ברכות דף ו: אמר רבי זירא אגרא דפרקא רהטא אמר אביי אגרא דכלה דוחקא אמר רבא אגרא דשמעתא סברא אמר רב פפא אגרא דבי טמיא שתיקווא אמר מר זוטרא אגרא דתעניתא צדקתא אמר רב ששת אגרא דהספדא דלויי אמר רב אשי אגרא דבי הלולי מילי:

רש"י – אגרא דתעניתא צדקתא – שנותנין צדקה לערב לפרנסת העניים שהתענו היום:

מהרש"א – ואגרא דתעניתא צדקתא כו'. עיין פירש"י ועוד יש טעם אחר כדי שלא יהא נהנה מתעניתו בממונו שיעור מה שלא אכל ושתה היום לכך יתן שיעור הממון זה שנהנה לצדקה וק"ל:

^{יד} מדרש רבה ויקרא – פרשה לד פסקה ג – גומל נפשו איש חסד זה הלל הזקן שבשעה שהיה נפטר מתלמידיו היה מהלך והולך עמם אמרו לו תלמידיו ר' להיכן אתה הולך אמר להם לגמול חסד עם הדין אכסניא בגו ביתא אמרו לו כל יום אית לך אכסניא אמר להם והדין נפשא עלובתה לאו אכסניא הוא בגו גופא יומא דין היא הכא למחר לית היא הכא.

^{טו} ראה תורה כב אות ו) וצריך כל אדם לרחם מאד על בשר הגוף, להראות לו מפל הארה ומפל השגה שהנשמה משגת, שהגוף גם כן ידע מזאת ההשגה, בבחינת (ישעיהו נ"ח): "וימבשרך לא תתעלם" מבשרך דיקא, שלא תעלים עיניך מלרחם על בשרך, הינו בשר גופך, כי צריך לרחם מאד על הגוף לראות לזכרו, כדי שיוכל להודיע לו מפל הארות וההשגות שהנשמה משגת. כי הנשמה של כל אדם היא רואה ומשגת תמיד דברים עליונים מאד, אבל הגוף אינו יודע מהם, על כן צריך כל אדם לרחם מאד על בשר הגוף, לראות לזכרו הגוף, עד שתוכל הנשמה להודיע לו מפל מה שהיא רואה ומשגת תמיד כפ"ל: ובשגוף הוא בבחינה זו, היא טובה להנשמה, שלפעמים נופלת ממדרגתה. ובשגוף צח ואור, תוכל הנשמה להתרומם ולחזר למדרגתה על ידי הגוף, הינו, על ידי תענוגי הגוף תוכל לזכר ולעלות לתענוגים שלה, כי מאחר שהגוף גם כן טוב וכשר, אינו נלכד בהתענוגים, ועל כן תוכל הנשמה לחזר על ידי תענוגי הגוף למעלתה, לתענוגים שלה. וכן גם על ידי הרשימות שיש בהגוף, על ידי הארות שהאירה בו הנשמה מקדם, תוכל עתה לזכר ולעלות ולחזר למדרגתה. וזה בחינת (איוב י"ט): "מבשרי אֶחָזֶה אֱלֹהִים", מבשרי דיקא, הינו על ידי בשר הגוף יחזוה אלוהי, הינו השגות אלקות; הינו, שהאדם בגופו יראה יחזוה השגות עליונות שהנשמה משגת תמיד כפ"ל.

^{טז} תורה ח' תנינא אות א – כי יש מזונא דנשמתא ומזונא דגופא (ב), ועל ידי מזונא דגופא נחלש מזונא דנשמתא. כי על ידי מזונא דגופא, דהינו על ידי אכילה ושתיה על ידי זה מגדילין את בחינת עקב דסטרך אחרא. בבחינת (תהלים מ"א): "אוכל לחמי הגדיל עלי עקב". כי על ידי האכילה נתחזקין העקבים והרגלין, בבחינת (שבת קנב): "דק בככי ותשכח בנגרי". ואז בשנתגדל, חס ושלום, עקב דסטרך אחרא, על ידי זה נחלש, חס ושלום, בחינת עקב דקדשה שהוא בחינת (משלי כ"ב): "עקב ענוה יראת ה'", שהיא בחינת ריח, בבחינת (ישעיה י"א): "ויריחו ביראת ה'", שהוא מזונא דנשמתא:

^{יז} עיין תורה יז אות ג) – ונתקון לזה, להכניע ולבטל פסילות השכל, הוא על ידי בחינת מזובת, כי עקר יניקת הפסילות, דהינו הקלפות, הוא רק מבחינת מזובת (עין זה תרומה קל"ט). הינו בחינת אכילה, כי שלחנו של אדם מכפר כמזובת (ברכות נ"ה), ומשם עקר יניקתם. ועל כן אפלו אחר אכילת איש הכשר, בהכרח שיהיה לו בלבול הדעת קצת אחר האכילה, וזה מחמת שניניקת הפסילות הוא משם. אך צריך שלא לתן חיות להקלפות, כי אם כדי חיינו בצמצום ולא יותר. ואז בשמזובת פתקונו, הינו שהאכילה בכשרות פראוי, אזי נכנעים הקלפות, הינו הפסילות, כי אינו נתון להם כח וחיות, כי אם כדי חיינו בצמצום, שזה מכרח לתן להם, כפידוע, אבל אינו נתון להם שום כח וחיות יותר מפדי חיותם: ועל כן על ידי אכילה בכשרות נכנע הפסילות ונתרומם השכל, כמו שמצינו בגמרא (בבא קמא עב.), כבעיא דבעא רבא מרב נחמן וכו', לצפרא אמר לה וכו', והאי דלא אמרי לך באורייתא דלא אכלי בשרא דתורא וכו'. נמצא שעל ידי שלא אכל, לא הייתה דעתו צלולה, כי על ידי האכילה נכנע הפסילות ונתגדל השכל. אבל כשאוכל פזולל וסובא, שזה בחינת פגם המזובת, אזי יונקים הקלפות, דהינו הפסילות, יותר מהראוי, ואזי מתגבר הפסילות על השכל, אבל על ידי אכילה פראוי נכנעין כפ"ל:

^{יח} תורה נז אות ו) וענג שבת הנה, זה בחינת אכילה בקדשה. כי אכילת ימי החול, נהנה ממנה גם כן הסטרך אחרא. אבל מאכילת שבת, אין חלק לסטרך אחרא כלל וכלל. וזה שצוה אותנו על אכילת שבת, כמו שכתוב (שמות ט"ז): "אכלוהו היום כי שבת היום לה". כי

אבל באמת נ"ל עומק כוונת רבנו הרבה יותר מזה, כי שרש כל המחלוקת הן ישות מה שאדם עסוק כל הזמן ב"לקיחה". ראה לעיל בהקדמה אריכות בזה יותר אבל העיקר שכל דבר שלא כרצון האדם הפירוש שאני רוצה לקחת איזה דבר כגון אוכל או שינה או הנאה גשמית או רוחנית כגון כבוד ושיקבלו את דעתי ואפילו להתפלל בכוונה זה אני רוצה שתהיה לי תפלה כראוי ולשמוע קריאת התורה בישוב הדעת וכו' כל מה שאני רוצה שיתנהג כפי שנח לי גם כשזה מצווה זו לקיחה מה שאני רוצה שזה יהיה דווקא באופן הנח לי. וכל הכעסים של אדם הם שלא נעשה רצונו פירוש שרצה לקחת משהו ולא קיבל. ועיקר הלקיחה המגשמת ביותר את האדם היא אכילה, לכן התענית היא פגיעה בכח הלקיחה של האדם ולא רק מצד החולשה שזה אפשר שיהיה גם ע"י איזה מאמץ גדול, אבל התענית היא יותר מזה זו חולשת הכבד ועכירות הדמים זו חולשה פנימית יותר של כל כח הלקיחה, ולכן זה נחשב צדקה. כי צדקה היא שאני נותן לעני את עיקר כח הלקיחה שלי, אע"פ שעמלתי עליו וכל שכן מי ש"בנפשו יביא לחמו", אבל אפילו כל ממון, כיון שבו עיקר הבטחון והמשענת של האדם, כל מה שצריך "הכסף יענה את הכל", הממון של האדם הוא עיקר כח הלקיחה שלו כי בו משיג כל דבר שרוצה, ואותו הוא נותן לצדקה לחבירו. זה נראה לי עיקר הדמיון בין צדקה לתענית.

ומבאר רבנו מדוע תענית מועיל למחלוקת כי בחי' המחלוקת הוא רצון אחר שעומדים עליו לבטל רצונו, וסגולת התענית איתא בזוהר י"ג/כ"א על תענית יום כפור, בעצם היום הזה/כ"ב תענו את נפשותיכם /כ"ג] הזוהר שם דורש את הפסוק בחודש השביעי בעשור לחודש תענו את נפשותיכם, נפשותיכם דייקא לרמוז שמעלת התענית לאכנעא לבא לאדבקא רעותא דלבא לקוב"ה, דהיינו שע"י התענית נכנע ונחלש הלב ונתבטל כל הרצונות האחרים שלו מפני רצון הקב"ה לאדבקא רעותא דלבא וכו'. רבנו הקדים לפסוק שדורש הזוהר, עוד תיבות "בעצם היום הזה" שהם מפסוק אחר הרמוז ליום כפור, ובלק"ה/כ"ב מבאר הטעם כדי שיהיה ברור שמדובר ביום כפור שעל ידו דייקא

אכילת שבת, נעשה קדשה ואלקות גמור, בלא תערכת סיגים בלל. ויכול לפעל באכילת שבת, מה שפועל בתענית, הינו להפיל אויביו לפניו, בזכות ענג שבת, כמו שפועל בצום. ועל שם זה נקרא שבת, כי בסגולתו "להשביט אויב ומתנקם" (תהלים ח):

²⁷ בתפא השאיר כאן ריח לציין המקום בוזהר ולא ציין, ובתולדו ותוצו סגר הריח, ורק בשתכס ציין את המקום בוזהר. ועיין בעמוד הבא בסוף התורה הוה שטוהר"ת ציין הזוהר הוה (ואולי היה באמצע הדפוס וכיון שעמוד הבא הוא כבר גליון חדש לא חזר לציין גם כאן)

²⁸ זוהר אחרי מות דף סח:

כא זוהר אחרי מות דף סח: - עוד פתח רבי שמעון ואמר לפרש מה שכתוב, והיתה לכם לחקת עולם, בחדש השביעי בעשור לחודש תענו את נפשותיכם הנה נפשותיכם קאמר התורה אומרת לשון נפש, כי עיקר העינוי הוא לנפש ולא לגוף, בגין דישאל משתבחין קמי מלכא קדישא ופאין לפי שביום הכפורים על ידי העינוי נמצאים ישראל זכאים לפני המלך הקדוש, כי על ידי העינוי תדבק הנפש בשורשה, ויכופר ויגוקה הפגם למעלה במקום שורש הדין, ועל ידי זה יהא רעותא דלהון לגבי קדשא בריה הוא ולאדבקא ביה יהיה הרצון שלהם לעבוד להקב"ה ולהתדבק בו, כי על ידי התענית תחשק הנפש להפריד מן החומר ולהתדבק בהקב"ה, בגין דיתכפר להו חוביהו והעינוי הוא כדי שיתכפר להם עונותיהם, לכן עיקר העינוי הוא להנפש.

ועתה מפרש איך עיקר העינוי הוא להנפש, ואמר ועל דא מאן דאכל ושתהי בתשיעאה ועל כן מי שאוכל ושותה בתשיעי, דהיינו בערב יום כפורים, ומענגא נפשיה במיכלא ומשתייא ומענג את נפשו במאכל ומשתה, אשתכח בעשיראה ענויא דנפשא בתרין חולקין נמצא בעשירי כלומר ביום הכפורים, מעונה "נפשו" בכפלים, ואשתכח כאלו אתעני תשיעאה ועשיראה ונחשב לו כאילו התענה תשיעי ועשירי, והענין כי הגוף יחלש יותר אם יתענה ב' ימים רצופים, מאם יאכל בתשיעי ויתחזק הגוף, ואח"כ יתענה רק יום אחד, כי אז יש כח בחומר להתחזק מה שנתחזק ולא יחלש הגוף, אמנם הנפש תעונה יותר ותצטער אם יאכל בתשיעי הרבה ותענג ואח"כ תתענה יום אחד, מאם תתענה שני ימים שהוא באמת חולשה רבה, אמנם הנפש לא תצטער צער העינוי, אלא הגוף הוא חלש, ולזה אמר תענו את נפשותיכם מפני שעיקר העינוי הוא לנפש ולא לגוף.

אבל גם הגוף מצטער, וזה שאמר את נפשותיכם מלת א"ת באה לאכללא כלא גופא ונפשא לכלול את הכל, את הגוף ואת הנפש ששניהם מצטערים ומתכפרים, כמו שהחטא נעשה ונשלם בשיתוף שניהם (מסל העור והחומר, הגזכ כנס' סנהדרין דף ט"א ע"ט), ולאדבקא ביהאי יומא ועל ידי זה יהיו נכנעים ביום הזה, לאתכפרא על חוביהון כדי שעל ידי ההכנעה יתכפרו עונותיהם.

תאנא למדנו כי מה שכתוב ב' ביום הזה יכפר עליכם, ויש לשאול מה שכתוב ב' ביום הזה באות ב', היום הזה מבעי ליה היה צריך לכתוב היום הזה באות ה', כי עצמו של יום הוא המכפר, ומתוך אלא ביום הזה דייקא בדיוק כתוב ביום הזה, להורות דביה אתגלי עתיקא קדישא כי ביום הכפורים סוף סוף הכנינו, בו מתגלים מימי טהרה על עתיקא קדישא סוף א"ל, הרוחצים ומלכנים את כל כתמי העונות, לקפרא על חוביהון דכלא כדי לכפר על העונות של כל ישראל. ושעור הכתוב, כי ביום הזה, היינו האורות המתגלות ביום הזה, יכפר עליכם וגו'. (מ"ק ומק"מ ומפגשים).

ויקרא פרק כג (כו) אף בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפרים הוא מקרא קדש יהיה לכם ועניתי את נפשתיכם והקרבתי אשה לידך:

(כח) וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה כי יום כפרים הוא לכפר עליכם לפני ידך אלהיכם:

ויקרא פרק טז (כט) והיתה לכם לחקת עולם בחדש השביעי בעשור לחדש תענו את נפשתיכם וכל מלאכה לא תעשו האזרח והגר הגר בתוכם:

²⁹ נראה שבינו הרכיב כאן שני פסוקים בעצם היום הזה בויקרא כג כט, תענו את נפשותיכם בויקרא טז כט, והזוהר הג' דרש את הפסוק ויקרא טו כט, ולא הזכיר בעצם היום הזה.

בי ליקוטי הלכות ברכות הראיה וברכות פרטיות הלכה ד אות א' - מאחר שעקר קדשה הנמשכת בארץ ישראל מבית קדשי קדשים היא בחינת שלום שהיא כלליות הקדשה כנ"ל, על כן לא היו יכולים לכנס לשם לבית קדשי קדשים להמשיך קדשה זאת כי אם על ידי התענית של יום כפור. כי אי אפשר להמשיך שלום כי אם על ידי התענית שמבטל כל הרצונות להקדוש ברוך הוא וכנ"ל. וזה שהביא שם רבנו זכרוננו לברכה מקרא זה בעצם היום הזה תענו את נפשתיכם עם פרוש הזהר הקדוש שפרש על מקרא זה לאכנעא רעותא דלבא לקדשא בריה הוא וכו' עין שם, כי מקרא זה בעצם היום הזה נאמר לענין תענית של יום הכפורים, כי עקר הכנעת כל הרצונות לה' יתברך כדי להמשיך שלום הוא על ידי תענית של יום הכפורים שהוא כלול מכל הימים, כמו שכתב שם רבנו זכרוננו לברכה בסוף על פסוק ימים יצרו ולו אחד בהם וכו'. ועל כן ביום הכפורים ממשיכין קדשת ארץ ישראל מבית קדשי קדשים, כי עקר קדשת ארץ ישראל הוא בחינת

הכנעת כל הרצונות. אלא שצ"ע א"כ לכאורה היה לו לצטט את תחילת הפסוק "בחודש השביעי בעשור לחודש" ולא להביא פסוק ממקום אחר, ובפרט שתיבות "בעצם היום הזה" נאמרו ("א פעמים בחומש) גם על זמנים אחרים. ועיין בסוף התורה שרבנו מבאר הטעם כי יש רמו דווקא בתיבות אלה "בעצם היום הזה" לרמוז שהיא תענית שעל ידה יונק מעצם החיות של היום הזה.

דברי הזוהר צ"ע כי אם עיקר התענית היא החולשה שגורמת לאדם לבטל רצונו מה מיוחד בתענית יותר מכל מאמץ אחר שמחליש את הגוף? ואולי יתבאר עפ"י תורה נזכ"י, שאין הכוונה לסתם חולשת הגוף אלא להכנעת הכבד וחיוזוק הצלם אדם שמאיר בפנים בבחי' חכמת אדם תאיר פניו. דהיינו שזו לא סתם חולשה שאין כח להתנגד אלא זו חולשת עזות הגוף שמגביר את השכל והחכמה להתבטל לרצון ה'.

וע"כ עי"ז נתבטל המחלוקת שהיא בחי' רצונות אחרים שלא כרצונו נראה לומר יסוד שכל הרצונות בעולם הם שלוחים של הקב"ה, ומי שמבטל רצונו מפני רצון הקב"ה, אזי הקב"ה עושה שכל הדברים בעולם יהיו מבטלים רצונו לרצונו. **כמו שאמרז"ל (אבות פ"ב) ב"ה) בטל רצונך מפני רצונו כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך, וכיון שע"י התענית כבר נתבטל רצונו מפני רצון הש"י כנ"ל, ע"כ נתבטל רצון אחרים מפני רצונו, ונתבטל המחלוקת ונעשה שלום**

כנ"ל (אבות פ"ב) מרבה צדקה מרבה שלום וביאר רבנו שצדקה הכוונה תענית, וביארנו כי היא צדקה עם הנשמה כי מזונה הוא הפך ממזון הגוף :

מכאן מתחיל רבנו לבאר שעיקר המחלוקת היא כי לא שמח בחלקו

וזה שאמרז"ל (ר"ה י"ח ע"ב) כ"ט) על הפסוק בזכריה ל' צום הרביעי וצום החמשי לא וכו' יהיו לששון ולשמחה [ל"ב] ושואלת הגמרא קרי ליה צום וקרי ליה ששון וכו'. אלא כשאין שלום

שלום כנ"ל, וכל התעניות שמתענים בשביל לזכות לבטל המחלוקת בכל התעניות שהיו כלליות הקדושה, כל התעניות צריכין לקבל קדשתם מהתענית הקדושה והנורא של יום צום הפורים שמשם כל קדשת ארץ ישראל, ומשם נמשך קדשת כל התעניות שיהיה לו כח על ידי התעניות להכניע כל הרצונות לה' יתברך, כדי לזכות לשלום בכל התעניות וכנ"ל.

^{כ"ו} תורה נז אות ו' – ועל ידי הצום והתענית הוא מתקן את פניו, ומחזיר לעצמו את חכמתו, שהיא צלמו המאיר בפניו. ואז הכל יראים ממנו, ואיביו נופלים לפניו. לפניו דיקא, כי עקר נפילתם, מחמת הפנים כנ"ל. וכל זה נעשה על ידי הצום, כי על ידי הצום, נכנע הכבד לפני המוח. כי ביום שאדם אוכל, אז הכבד נוזן תחלה, ואחר כך הוא שולח להמוח. נמצא ביום האכילה, הגדלה והממשלה להכבד. וכשתענה, אזי נוזן המוח תחלה, והמוח שולח מזון אחר כך להכבד (יא). נמצא ביום הצום, נכנע הכבד לפני המוח, והגדלה והממשלה להמוח. וזהו תקון למה שפגם בתחלה בהחכמה, שהיא המוח, שהיא הצלם המאיר בפניו. ועכשו על ידי התענית, הוא מכניע את הכבד, ונותן הממשלה להמוח. וכשנכנע הכבד, שהוא ראש המקטרגים, אזי נכנעים כל האיברים האחרים בהכבד: וזה אותיות צום נוטריקון וכתותי מפניו צרי (תהלים פ"ט). שעל ידי הצום, נכנע הכבד, ונתתקן מוח החכמה, שהיא הצלם, ומאיר בפני אדם. ועל ידי הצלם שפפניו, על ידי זה: "וכתותי מפניו צרי", מפניו דיקא כנ"ל:

^{כ"ז} גם בדפוס שהיא ומתצו - שהוא

^{כ"ח} **אבות פ"ב משנה ד) הוא (רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא) ה"ה אומר, עשה רצונו כרצונך, כדי שיעשה רצונך כרצונו. בטל רצונך מפני רצונו, כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך.**

^{כ"ט} **ראש השנה דף יח: – דאמר רב חנא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא מאי דכתיב (זכריה ח' יט) "כה אמר ה' צבאות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה", קרי להו צום וקרי להו ששון ושמחה, בזמן שיש שלום, יהיו לששון ולשמחה, אין שלום, צום.**

מוהר"א – א גמ' קרי ליה צום וקרי ליה שמחה כו'. יש לדקדק ומאי קשיא ליה הא יהיה לששון ולשמחה כתיב והנביא זכריה בגלות בבל ניבא שאלו הצומות שהיו מתעניין בבבל על חורבן מקדש ראשון יהיו לששון ולשמחה כשיבנה בית שני והכי מוכחי קראי וי"ל דה"ק קרי ליה מעיקרא צום שהיה בבבל וקרי ליה לבתר הכי שמחה דמשמע דכן יהיה לעולם דלא יהיה עוד צום אח"כ והרי חזרונו לצום בחורבן בית שני וקאמר בזמן שיש שלום כו' נקט במלתיה שלום ואין שלום ר"ל דוק בסיפא דהאי קרא והאמת והשלום אהבו ר"ל דלא יהיה לששון ולשמחה רק עד זמן שאמת ושלום אהבו אבל באין עמכם אמת ושלום תחזרו לצום דהיינו בבית שני בזמן החורבן כמ"ש בפ"ק דיומא בית שני שהיה בו תורה וגמ"ח מפני מה חרב מפני שהיה בו שנאת חנם וז"ש מסיפא דקרא בזמן שיש ביניכם שלום יהיה לששון ולשמחה אין שלום דהיינו בחורבן בית שני שהיה בו שנאת חנם תחזרו לצום: ה"ק בזמן כו' יש גזרה צום כו'. ובבל בימי זכריה היה צום לפי שהיה אז ג"כ גזרה בימי המן גם במעשה דחנניה מישאל ועזריה שגור נבוכדנצר להשתחות לצלם ובמעשה דניאל שגור המלך שלא להתפלל לשמים:

בן יהוידע – קרי ליה צום וקרי להו ששון ושמחה. הקשה הר"ף ומהרש"א ז"ל מאי קושיא הא יהיה לששון ולשמחה כתיב כלומר מה שהוא עתה צום יתהפך לששון ושמחה. ונראה לי בס"ד הכי קאמר דאם הוה כתיב צום הרביעי וכו' יהיה משתה ושמחה שפיר דהצום יתהפך למשתה, דהצום והמשתה הם דבר והופכו, אך הששון ושמחה אינם הפך הצום, ואם כן מדקאמר יהיה ששון ושמחה שמע מינה לא יתבטל הצום אלא הצום יצומו אותו בששון ושמחה שיהיו ששים ושמחים בצום ולא יתאבלו בו ועל זה פריך קרי ליה צום וקרי ליה ששון ושמחה שאם יצומו אין ישישו וישמחו והלא אין ששון ושמחה אלא בכרס מלאה ונפש שבעה, ומשני האי יהיה ששון ושמחה קאי על החיוב, כי מה שהיה ביום זה חיוב לצום עתה יהיה חיוב לששון ולשמחה, ולפי זה אין צריך להיות דבר והופכו אלא הכי קאמר זה החיוב בטל ומתחדש חיוב אחר של ששון ושמחה ואתא לאשמעינן כשאין שלום אז הצום הוא חיוב וכשיש שלום בטל חיוב זה ויתחדש חיוב אחר לעשות משתה ושמחה ואם אין שלום ואין גזרה אז ליכא לא חיוב של צום ולא חיוב של שמחה אלא הרשות בידם לעשות מה שירצו:

צום, היינו כשאין שלום ויש מחלוקת, אזי צום, כי צריך לזה תענית כנ"ל, וע"י התענית נעשה שלום אע"פ שפשוטו של מקרא היא נבואת זכריה על הגאולה העתידה שימי הצום יהפכו לימי שמחה, דורשת הגמרא כנ"ל :

ואזי כשיש שלום יש ששון ושמחה, וכשאין שלום אזי כנ"ל ע"י תענית נעשה שלום כי ע"י התענית נבנה קומת וחיות השמחה, [ל"ג] כי צריך שהשמחה תתפשט בכל קומת האדם כמבואר בתורה קעח/ל"ו ועיין תורה ה' אות ב'//ל"ה שקיום המצוות מחייה את קומות עולם שנה נפש, ואזי שמחת הקב"ה במעשה ידיו היא שלימה ועיקר השמחה שלנו היא להכלל בשמחת הקב"ה. ואולי לפ"ו שמחת ה' היא בשלימות הימים שלנו וכשחסר בשלימות היום חסר בשלימות השמחה של הקב"ה וממילא גם בשמחה שלנו כי היא התכללות בשמחתו. ומבאר רבנו כאן שע"י המצוות נמשך חיות נוספת לאותו יום, מלבד החיות ההכרחי שנמשך לאותו יום מיחוד חו"ב שלא תלוי בנו. נמצא שיום שלא עשינו בו מצוות חיותו היא מועטת מאד, ויום שנעשו בו עבירות הן ינקו מאותו יום את החיות עצמו המועטת שקיבל לחיותו, (כך משמע כאן שעבירה פוגמת בחיות היום בעצמו ולא בחיות הנמשך ע"י מצוות ואולי דווקא כשרבו העבירות על המצות כי עבירה מכבה מצווה) נמצא שע"י עבירות יש לו ימים מתים. שבגללם לא יכול לשמוח/ל"ו.

עתה יבאר כח התענית להחיות ימים מתים, ומבאר מה הם ימים מתים? כי כל יום הוא בריה שיש לה חיות עצמית, דהיינו שפע ההכרחי לקיומו (מיחוד תדיר שלא תלוי בבני אדם)/ל"ו ואם אדם עושה בה מצווה ממשיך

^ל זכריה פרק ח (יט) פה אמר יְדוּד צְבָאוֹת צוֹם הַרְבִּיעִי וְצוֹם הַחֲמִישִׁי וְצוֹם הַשְּׁבִיעִי וְצוֹם הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה לְבֵית יְהוּדָה לְשָׁשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה וּלְמַעֲרֵדִים טוֹבִים וְהָאֵמֶת וְהַשְּׁלוֹם אֲהָבוּ:

מצודות דוד (יט) צום הרביעי – זה י"ז בתמוז. וצום החמישי – זה ט' באב. וצום השביעי זה צ"ג (ג' בתשרי שבו נהרג גדליה). וצום העשירי – זה עשרה בטבת. יהיה וגו' – בזמן הגאולה העתידה יהיו הימים האלה לששון וגו' כלפי שהיו מצטערים בימים האלה בזמן הגולה ולכן אמר לבית יהודה כי להם ארעו מקראות רעות באלה הימים והצטערו בהם בכל שנה ושנה אבל בני עשרת השבטים הצטערו בימים שאירע להם מקראות רעות והם יתהפכו להם לשמחה. והאמת והשלום אהבו – ובלבד שתהיו אוהבים האמת והשלום:

^א מנחם - החמישי

^ב זכריה ח' יט

^ג עין תורה קעח

^{לד} **תורה קעח** – כי שמחה היא קומה שלמה מרמ"ח אברים ושס"ה גידים, ועל פן כשהוא שמח או מרקד, צריך לראות שיעבר בכל השמחה מראש ועד עקב, כי לפעמים השמחה רק ברגלין, ולפעמים בכל, או בהמחין, בחינת (ישעיה ל"ה): "וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל רֵאשִׁים", אף עקר השמחה שיעבר בכל השמחה, הינו בכל הקומה שיש בהשמחה: וצריך לזה מצוות רבות, כי שרש נקדות כל המצוות היא השמחה, כי (תהלים י"ט): "פִּקְדֵי ה' יִשְׂרָיִם מִשְׁמַחֵי לֵב", וכל מצוה מתר"ג מצוות יש לה איבר מהשמחה, כל מצוה לפי בחינתה, ועל פן אם פגם באיבר מצוה הן מצוה עשה או לא תעשה. אזי כששמח ועובר והולך בקומת השמחה, אזי כשפוגע בזה האיבר שהוא כנגד אותה מצוה שעבר, אי אפשר לו לשמח שם, מחמת שפגם שם באותה המצוה שנקדחה שמחה כנ"ל, ואדרבא, יש לו דאגה שהוא הפך השמחה. בבחינת (שם ל"ח): "אֲדַאֲג מַחְסָאֵתִי", ועל פן על ידי זה מרגיש ונזכר החטא שעשה מקדם:

^{לה} **תורה ה' אות ב'** – כי המצוות הם קומה שלמה, והם מחיין את כל הקומות, הן קומת אדם, הן קומת עולם, הן קומת שנה, כי עולם שנה נפש, הן מקבלין החיות מהמצוות, כמו שכתוב (תהלים ל"ג): "וְכָל מַעֲשָׂיו בְּאִמּוֹנָה", וכתוב (שם ק"ט): "כָּל מִצְוֹתַי אֲמוּנָה". והקדוש ברוך הוא הוא אחרות פשוט עם המצוות. וכשמעשה הקדוש ברוך הוא פתקוין וכסדרן, אזי הקדוש ברוך הוא משמח בהם, ומתענג בהם, כמו שכתוב (שם ק"ד): "ישמח ה' במעשיו". כמו בעל מלאכה, שעושה איזה כלי, והכלי הוא יפה, אזי הוא מתענג בה, והשמחה של הקדוש ברוך הוא היא מלבשת בהמצוות, כי הם אחרותו. ומי שעושה המצוה בשמחה מהמצוה בעצמה, נמצא כשנכנס בהשמחה שבמצוה, הוא נכנס בשמחת הקדוש ברוך הוא, שמשמח במעשיו, וזה בחינת (שם קמ"ט): "ישמח ישראל בעושרו". נמצא כשיש איזה צער ודין בעולם שנה נפש, אזי בודאי נגרע משמחת הקדוש ברוך הוא, כמו שכתוב (בראשית ו'): "וַיִּתְעַצֵּב אֱלֹהִים", וכמו שכתוב (סנהדרין מו'): "שכינה מה אומרת קלני מראשי וכו'. וזה שנכנס בתוך השמחה. יכול בודאי לידע לפי ענין השמחה אם הוא קדם גזר דין, אם הוא לאחר גזר דין. גם יכול לידע על איזהו חלק מהקומה נגזר הדין, כי יודע לפי קומת

^{לו} **צ"ע ביצר** משפיעים ימים מתים שעברו על השמחה של היום? וכנראה שקומת השמחה מורכבת מהימים החיים שעברו. כי המצוות מחיות את עולם שנה נפש של כל יום ואזי הקב"ה שמח באותו יום ואפשר להכלל בשמחתו, אבל יום שעבירה כבתה מצווה וגם פגמה בחיות היום בעצמו, הרי שהיום לא רק שלא ניתקן אלא עוד התקלקל וגורם עצבות להקב"ה וא"א להכלל בשמחתו.

^{לז} **ראה לה"ק** ערובי תחומין ה' ובעץ חיים שער כט פ"ב

ליקוטי הלכות ערובי תחומין הלכה ה אות ג' – דע כי הלא בווזגים יש למעלה באפא ואמא בחינת הא' להחיות העולמות ולקיים קיום הקב"ה וזווג זה תדיר ואינו נפסק לעולם, כי אם יתבטל רגע אחד יתבטלו כל העולמות, וזווג ב' לתת מחין לזכר ונקבה, כדי להוליד נשמות בעולם, שהוא פנימיות העולמות פגודע, וזה הווזג אינו תדיר וכו', עין שם (פרי עץ חיים) בשער הקריאת שמע בפרק ה' ובשאר הפרקים, והכלל שיש וזוג החיצון שאינו צריך לעליות מין נוקבין על ידי מעשינו הטובים, כי מעצמו נעשה כי הוא וזוג תדיר דלא פסיק לעלמין לצרף קיום העולמות, ומזה הווזג אנו ממישכין בשעת קריאת שמע באמירת שמע ישראל, הארה למחין כדי שיוכלו לעלות בסוד העלאת מין נוקבין ואחר כך עולין בסוד מין נוקבין על ידי מסירת נפש על קדוש השם, ואז מיחדין יחוד העליון בבחינת וזוג פנימי לצרף המשכת הנשמות, ועל ידי זה נמשכין מחין גמורים בשעת קריאת שמע ותפלה, ועל ידי זה מתחידים להוליד נשמות וכו' עין שם בכונות שמבאר כל זה היטב.

לאותו יום עוד שפע חיות. ולפי המבואר בתורה ה' הכוונה שע"י המצווה תיקן את העולם שנה נפש של אותו היום, ולפי המשל של אור החיים אזי תיקן וליטש היטב את האבן טוב שקיבל, ואזי בשנתו היא עולה למעלה וקשורה בו בחבל דק רחוק המהפסד וקרובה לריוח. ולפי האריז"ל תיקן את ניצוץ הצלם של אותו יום. נמצא שיום הוא יום שלא עשה בו מצווה/ל^ח, הוא יום מכוער ואם עשה בו ח"ו עבירה (וצ"ע אולי גם שעשה יותר עבירות ממצוות ועבירה מכבה מצווה/ט^ו)/^מ העבירה פוגמת בחיות היום בעצמו ההכרחית לקיומו, ואזי הוא יום מת.

וכל מצווה שיעשה לא תועיל להחיות ימים שעברו אלא להוסיף חיות לאותו יום שעושה בו המצווה. אבל ע"י תענית אזי כל המצוות שעושה באותו יום עושה עם הכח שקיבל אתמול, נמצא כאילו הוא עושה מצווה ביום אתמול וממשיך חיות ליום אתמול. ואם עם שני ימים אזי כבר מקבל חיות מיום שלשום וכל המצוות שעושה הוא כאילו עושה אותם ביום שלשום וממשיך לו חיות ומחיה אותם/מ^א, ובכל יום נוסף נחלש הרבה יותר מהחולשה של יום ראשון ואזי חיותו מימים שעברו ואפילו ימים רבים. וצ"ע כיצד מגיע לינק מימי ינקותו, ואולי כי ימים שתיקן עולים למעלה וימים מתים נשארים למטה ועל כן ע"י תענית משתמש רק בחיות של ימים מתים. גם צ"ע הרי אחז"ל/מ^ב קרא ק"ש של שחרית וערבית קיים "לא ימוש וכו' מפך", ועבירה לא מכבה תורה, א"כ איך יתכן ימים מתים/מ^ג, ואולי כל יום מתחלק גם הוא לניצוצות, ומה שתיקן עולה כשהוא ישן למעלה ומה שלא תיקן נשאר למטה, ולפ"ז לכל אחד לבד מצדיקים גדולים יש ניצוצות מתים.

כי מעלת התענית שמעורר ומחי' מתים, היינו הימים שעברו בחושך, ואין להם שום חיות, כי כל יום ויום נמשך עליו שפע מלמעלה מיחוד חכמה ובינה התדיר שלא תלוי בנו, וכשעושה בזה היום מצות מ"ד ומע"ט-מעשים טובים, אזי מחי' מחיה את היום וממשיך לו חיות ושפע רב מלמעלה מיחוד חכמה ובינה הפנימי התלוי בנו [מ"ה/מ"ו],

עץ חיים - שער בט פרק ב מ"ב - ודע כי ב' מיני זווגים הם באו"א זווג חיות וזווג מוחין פנימים שהם נשמות וז"ן פנימית העולמות, ואחד תדיר והב' נפסק לפעמים, ולזווג אחד שהוא חיות וחיצוניות העולמות די שברוחא שבגוה יעלה מ"ן ולכן נעשה שלא על ידינו ולזווג הפנימי הב' צריך שזו"ן עצמן יעלו מ"ן ובחי' הוחין שלהם הם המעלים מ"ן הנ"ל דפנימית וזה אינו נעשה אלא על ידינו.

ל^ח וגם לא באה לידו עבירה והתגבר עליה, כמבואר בקדושין ט: - תנן כל העושה מצוה אחת מטיבין לו. עשה אין לא עשה לא? ורמינהי ישב ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כעושה מצוה. אמר ליה התם כגון שבא דבר עבירה לידו וניצול הימנה. פרש"י - שבא לידו וכפה יצרו ולא עבר אין מצווה יתירה מזו. נראה כוונת רש"י לתרץ אע"פ שכתוב ניצול דמשמע אפילו ע"י אחרים קמ"ל שרק שניצול ע"י כפית יצרו נחשב לו למצווה. ומה שנקטה הגמ' לשון ניצול כנראה כיון שהמעשיות שהביאה לדוגמא היו ע"י שניצול ממיתה אחרי שכפה את יצרו.

ט^ט סוטה דף בא. - עבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה שנאמר מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה א"ר יוסף מצוה בעידנא דעסיק בה מגנא ומצלא בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אצולי לא מצלא תורה בין בעידנא דעסיק בה ובין בעידנא דלא עסיק בה מגנא ומצלא מתקף לה רבה אלא מעתה דואג ואחיתופל מי לא עסקי בתורה אמאי לא הגינה עליהו אלא אמר רבא תורה בעידנא דעסיק בה מגנא ומצלא בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אצולי לא מצלא תורה בין בעידנא דעסיק בה ובין בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אצולי לא מצלא.

מ^מ צ"ע בזה לפי המשל של האור החיים שכל יום הוא אבן טוב, כי אע"פ שעושה מצווה שעל יד הליטש את האבן הרי גם פגם בה נמצאת האבן מעורבת ליטוש ופגמים. ובשלמא לשכר ועונש שוקלים עבירה כנגד מצווה, אבל אם אפשר לדייק מהמשל הנ"ל זה קשה. אא"כ נאמר שלזה כוונת חז"ל ששיתף מדת הרחמים עם מדת הדין.

נא^{נא} צ"ע אם היום המת היה לפני יותר משבוע איך אפשר להיות אותו? ואולי כוונת רבנו שביום אחד כגון בסוף השבוע של תענית הפסקה אפשר שיחלש כל כך עד שחיותו היא מימים קדמונים ממש.

מב^{מב} מנחות דף צט: אמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יוחי אפי' לא קרא אדם אלא קרית שמע שחרית וערבית קיים "לא ימוש", ודבר זה אסור לאומרו בפני עמי הארץ. ורבא אמר מצוה לאומרו בפני עמי הארץ.

נג^{נג} ראה ליקוטי תפילות סימן קג שמוהרנ"ת מדבר על כל אדם גם על תלמידי חכמים משמע שיש לכל אחד איזה ניצוץ מהיום שהוא מת.

^ח בתשכט - מצוות

^ט עין אור החיים בראשית מז כט טש"כ בשם האריז"ל שכל יום הוא ניצוץ מהצלם וע"י מצוות נתקן

מז^{מז} אור החיים על בראשית פרק מז פסוק כט - עוד יתבאר הענין בדקדוק עוד אומרו ויקרבו ימי, וכי בימים שייך לומר לשון קריבה: אכן כוונת הכתוב היא על פי מה שכתב איש אלהים קדוש ה"ה הר"י לוריא זצוק"ל, ומצאת כי תדרשנו בספר קהלת יעקב וז"ל ואמנם ידעת מהתחלקות הנשמות לכמה ניצוצות ובכל גלגול וגלגול באים קצת מהם, וכפי מספר הניצוצות של הצלם כך מספר ימי חייו, והימים שעושה בהם המצוות נתקן ניצוץ אחד של הצלם ההוא כנגד היום ההוא, והיום שאין עושה בו מצוה נשאר פגום ניצוץ ההוא של הצלם ההוא כנגד היום ההוא, וכן על זה הדרך וכו' ע"כ ומה מאוד האירה הקדמה זו עיני משכיל בכמה פרטי החקירות, הא' האירה עינינו בסוד השינה, כי הוא לעלות ניצוץ שכנגד היום ההוא, והוא סוד אומרו (ברכות נז:) כי השינה אחד מששים מהמיתה, ואין יציאת הניצוץ בהחלט מוכרת מהנשמה אלא שנפרד מהכל ועודנו נסרך ונסבך בנפש, וזה מחסד אל שכל ניצוץ שזכה ביומו, הנה הוא רחוק מההפסד, הגם שירשיע אדם אחריו, וניצוץ אשר יעלה פגום הנה הוא יכול ליתקן על ידי תשובה ישוב הניצוץ ויתקן, גם זה מחסדי המתחסד הוא אלהינו יתעלה שמו: עכ"ל. וראה שם בהמשך המשל ממלך שנתן לכל אחד מעמו אבנים טובות ללטש כמספר ימי חיו ולראשונים נתן הרבה אבנים כגון לאדם הראשון אלף שנים שהם שלש מאות חמישים אלף אבנים דהיינו ימים וכשראה שלא עומדים במלאכה נתן לבניהם פחות עד שבעים שנה שהם עשרים וארבע אלף וחמש מאות ימים.

אך אם ח"ו אם אינו עושה בו מצות, אזי אינו יורד עליו שפע מלמעלה כ"א בצמצום גדול מאד רק כדי חיונו בצמצום מיחוד התדיר שלא תלוי בנו, וכשהוא נוטל זה היום/מ¹⁷ ועושה בו ח"ו רע, אזי מוריד ומניק ומוציץ השפע הנ"ל המעט שיש בזה היום, עד שמוציץ גם עצם החיות שיש להיום בעצמו, מלבד השפע הבא מלמעלה דבר יום ביומו ע"י היחוד התדיר ע"י מצוות/מ¹⁸, כי כל יום הוא בריאה/מ¹⁹ דהיינו ניצוץ מצלם של האדם, כי הצלם יש בו ניצוצות כמנין ימי חייו, ובכל יום צריך לתקן ניצוץ אחד מהצלם כנ"ל בהקדמה, ויש לו ליום חיות עצמו מלבד השפע שנוסף לו ע"י יחוד התדיר או ע"י המצוות/מ¹⁹, והוא אם ח"ו עושה בו רע אזי מוציץ מהיום גם את חיותו העצמי של היום, עד שנשארו הימים הללו פגרים מתים.

כמו משל התינוק היונק משדי אמו, כל זמן שיש לה חלב יונק החלב, וכשנפסק החלב מוציץ דמה וחיותה ממש,

אך ע"י התענית הוא מעורר ומחי' הימים הללו, והכל לפי התענית כמה ימים וכמה נחלש בה, ומסתמא גם כמה מצוות עושה ביום התענית אע"פ שהוא חלש וצ"ע האם גם מצוות קיומיות כגון מילה נחשבות שמעוררות תוספת שפע ליום, ולכאורה מהלשון לקמן שעובד ה' משמע דווקא מצוות שעושה בפועל. ויש להבינו בגשמיות, כי כשמתענה, נמצא אין לו חיות וכח מזה היום, מאחר שאינו אוכל ושותה בו ואעפ"כ עובד את ה'. נמצא שעובד ה' בכח שיש לו מאתמול, כי

¹⁷ זה היום – משמע דווקא זה היום שלא עשה בו מצווה.

¹⁸ זה תלוי בספק שהסתפקנו האם לכל יום יש חיות עצמית לבד מהחיות של היחוד התדיר או שהחיות העצמית היא מהיחוד התדיר.

¹⁹ עיין ספורי מעשיות מ' בעטלערס יום שלישי שכל יום בסופו נותן הכבד פה זמן שנתהווה מחסדים של אמת שקיבץ לאיש חסד של אמת שנותן ללב והלב נותן למעיין, וכך נתהווה עוד יום.

זה לשונו שם – וזה המעיין אין לו זמן, כי זה המעיין אינו בתוך הזמן כלל. אך עקר הזמן של המעיין, הוא רק מה שהלב נותן לו במתנה יום אחד. וכשמגיע היום להיות נגמר ונפסק, ואזי כשיוגמר היום לא יהיה זמן להמעיין ויסתלק, חס ושלום, ואזי יסתלק הלב, חס ושלום, כנ"ל ויתבטל כל העולם, חס ושלום, כנ"ל. ואזי, סמוך לגמר היום, אזי מתחילים לטל רשות זה מזה (שקורין גיזעגינין) ומתחילין לומר חידות ושירים (שקורין לידער) נפלאים זה לזה. (באהבה רבה והשתוקקות גדול מאד מאד). וזה האיש חסד האמת הנ"ל יש לו השגחה על זה. וכשמגיע היום בסופו ממש להיות נגמר ונפסק, אזי זה האיש חסד האמת הוא נותן במתנה יום אחד להלב הנ"ל, והלב נותן היום להמעיין. ואזי שוב יש זמן להמעיין. וכשזה היום הולך ממקום שהוא בא משם, אזי הוא הולך גם כן בחידות ושירים נפלאים מאד. (שיש בהם כל החכמות) ויש שנויים בין הימים. כי יש יום אחד בשבוע ויום שני וכו'. וכן יש ראשי חדשים וימים טובים: וכל הזמן שיש להאיש חסד של אמת הכל על ידי. (הינו הכבד פה שמספר כל זה) כי אני הולך ומקבץ כל החסדים של אמת, אשר מהם התהוות הזמן כנ"ל.

² כאמור צ"ע באיזה חיות פוגמת העבירה האם בשפע הנשפע בכל יום מיחוד התדיר או משפע עצמי של היום. כי מהלשון "מלבד השפע" משמע קצת שזה שפע הנמשך מיחוד ולא חיות עצמית, וכנ"ל שאמר "כל יום ויום נמשך עליו שפע מלמעלה", ולפ"ז אולי באמת הכוונה שיש חיות עצמית לבד מהשפע שנמשך ע"י יחוד התדיר. וצ"ע. מאידך אולי החיות העצמית היא המבואר בספורי מעשיות ואילו השפע שע"י היחוד התדיר הוא מוחין שנמשכים לאותו יום, כך משמע קצת בלק"ה ערובי תחומין ה' שהשפע הזה הוא הארת אמת חלשה לקיים את האמונה.

בלא זה מאין לו כח. נמצא שעובד היום בכח של אתמול, ע"כ ע"י המצוות שעושה ביום התענית מביא חיות באותו היום של אתמול ואח"כ כשמתענה עוד אפילו באותו יום/א. ואזי אין מספיק לו כח של אתמול, כי כבר נחלש הגוף, ואזי צריך להשתמש בכח של ימים הקודמים למפרע עוד. נמצא שמביא בכל פעם חיות והארה לימים הראשונים שנפלו ומתו, עד שאפשר להתענות כ"כ-כל כך, דהיינו שיחלש כל כך/א, שיצטרך להשתמש בכח של הימים שינק משדי אמו, ואזי מחי' ומאיר כל הימים וכל יום שמחיה אותו אזי הקב"ה שמח בו ואזי מצטרף אותו יום לקומת השמחה ואזי האדם יכול להיות שמח בחלקו ולבטל רצונו ולזכות לשלום: הווע"כ על ידי התענית נבנה קומת השמחה, שהיא החיות ונקודות של כל המצוות של כל הימים יחד כמבואר במו"א-במקום אחר, לעיל בתורה קעח (א):

י(זה הענין לא ביאר היטב כנ"ל בקושיות שבהקדמה. והעיקר מה שכן מבואר הוא שע"י התענית, על ידי מה שמוציא הכח של כל יום ויום שעבר ומכניס אותו בעבודת ה', ומחי' כל הימים המתים שפגם בהם כנ"ל, עי"ז נבנה השמחה כנ"ל)

וז"ש (תהלים צ')^א שמחנו כימות עיניתנו^ב פשוטו שדוד המלך מבקש מהקב"ה שישמחנו בימות המשיח כמנין הימים שעניית אותנו בשיעבוד גלויות. ורבנו דורש ענינתו לשון תענית, ולא על העתיד אלא היינו כל יום שתהי' השמחה כימות התענית, כי כפי ימי התענית כן מחי' הימים המתים הראשונים במצות ומע"ט שלו, וכן נבנה השמחה כנ"ל. וז"ש רז"ל בגמרא הנ"ל (שם א') כשיש שלום ששון ושמחה, פירוש כי כשיש שלום היינו ע"י התענית שמחיה את הימים המתים ונשלמת קומת השמחה כנ"ל. עי"ז ששון ושמחה כנ"ל, בחי' תהלים (צ' טו) שמחנו כימות אעיניתנו שפירש רבנו כפי ימי התענית כן השמחה:

וכל הנ"ל רמזו בפסוק (תהלים קלט) יב/יג גלמי ראו עיניך וכו' ימים יוצרו. פשוטו של מקרא שדוד המלך אומר להקב"ה אתה מכיר אותי עוד כשהייתי גולם טרם הולדתי, וכל יצורי עולם אתה מכיר טרם הבראם כמו אחרי שכבר נוצרו. ורבנו מבאר על פי הנ"ל שרמזו בפסוק זה שכל יום הוא יציר בפ"ע-בפני עצמה, והמשך פסוק הנ"ל שכתוב "ולו אחד בהם" וקוראים "ולא אחד בהם", ופשוטו הכתוב שעדיין לא היה אפילו יום אחד, והמסורת שברר לו הקב"ה יום אחד הוא יום כפור. ורבנו מפרש על פי מסורת הקריאה ולו א'

^א כך נראה ועיין בזה בהקדמה בקושיות שם.

^ב בתקפא ה'ף ובדפיר הגוף

^ג בתשכט-ואז

^ד צ"ע כיון שא"א להתענות יותר משבוע האם הכוונה בתוך השבוע שמתענה כבר משתמש בחיות של כל הימים הקודמים או רק ע"י שמצטרף לזה ימים רבי מפורים.

^ה בדפיר זה כתוב בלי סוגריים

^ו * לעיל בתורה קעח

^ז בדפיר הערה זו היא הגה (תיבת סקסט) ומתחילה מוה"ב-ה והעיקר. ובתקפא הכניס לפניו בסוגריים והוסיף זה הענין לא ביאר היטב

^ח תהילים פרק צ (טו) שִׁמְחָנוּ כִּימוֹת עֲנִיתָנוּ שְׁנוֹת רֵאִינוּ רָעָה:

רש"י (טו) שמחנו כימות ענינתנו – שמחנו לימות משיחנו כמנין ימות שענינתנו בגלויות וכמנין שנות אשר ראינו רעה:

^ט מתורלו – ענינתנו (כמ"ש בפסוק)

^י ראש השנה יח: הנ"ל בעמוד הקודם

^{יא} מתורלו – ענינתנו (כמ"ש בפסוק)

^{יב} בתקפא (תהלים קיט) בתורלו ובתשכט תוקן

^{יג} תהילים פרק קלט (טז) גִּלְמֵי רְאוּ עֵינֶיךָ וְעַל סַפְרֵךְ כָּלֵם יִכְתְּבוּ יָמֵים יִצְרוּ וְלֹא וְלוֹא אֶחָד בָּהֶם:

רש"י (טז) גלמי ראו עיניך – מאז בראת את העולם ראו עיניך את כל גולמי הדורות הבאים. גולמי – זהרתי ותבנית צורתי בטרם הולדתי ובטרם בואי לעולם ראו עיניך. ועל ספרך כולם יכתבו – וכל יצורי עולם כמוני כמוהם גם כלם בטרם הבראם יחדיו גלויים לפניך. ימים יצרו ולא אחד בהם – כל מעשה האדם ותכליתיהם גלויים לפניך כאילו יוצרו כבר אע"פ שלא היה אחד מכולם ולא היה עדיין כאחד בעולם ואלו הם פלאי מפעלות אלהים ומשפט גבורתו שעמידות גלויים לפניו טרם תבאנה וכן הוא אומר בטרם אצרך בבטן וגו' (ירמיה א). ועל ספרך כלם יכתבו – ספר תולדות אדם שהראית לאדם הראשון. כלם יכתבו – כמו נכתבו. ימים יוצרו ולא אחד בהם – לסוף ימים רבים היו עתידין להבראות ולא היה עדיין אחד מהם נברא בהן לפי המסורת שכתוב ולא זהו פירושו, ולפי המקרא שהוא נקרא ולו כך פירושו ימים יוצרו הראהו ימים העתידיים להבראות ולחלקו בירר אחד את יום השבת. ד"א זה יום הכפורים לסליחה:

בהם [י'], ט"זה **יום הכיפורים כשפרש"י** בפירושו השני **שם [טז]** נמצא לפ"ו "ימים יוצרו ולו אחד בהם" הפירוש שכל יום בריאה בפני עצמה ויש לו להקב"ה יום אחד שנתן לנו שעל ידו מתקנים את כל הימים **שהוא יום תענית** יום כפור **שמחיה כל הימים. כי יום הכיפורים הוא כללות כל הימים** ולפי הנ"ל הפירוש שע"י התענית שבו ועבודת ה' שעושים בו עם כל החולשה, אזי משתמש בו בכוחות של כל הימים המתים הקודמים ומחיייה אותם. **ועליו נאמר [יז] בעצם היום הזה ונאמר בו תענו את נפשותיכם היינו את הרצונות** דהיינו על ידו נעשית הכנעת הרצונות העצמיים שלנו. **"כ"ש-כמו שכתוב בזהר הנ"ל [ט] (אחרי סח): לאכללא כולא גופ' ונפשא ולא תכנעא בהאי יומא ויהא רעותא דילהון בקוב"ה וכו'** פירוש שתענית יום כפור היא לכלול את הגוף והנפש להכניעם ביום הזה שיהיה הרצון שלהם בהקב"ה. ועיקר התענית היא **לנפש כי נפש הוא בחי' רצון. והעיקר להכניע הרצון** כנ"ל כשאתה מכניע רצונך שיהיה כרצון ה' אזי ה' מכניע רצונות אחרים שיהיו כרצונך. **וזה בעצם היום הזה. ע"י פנימיות העצמיות של היום שהוא כלול מכל הימים** כנ"ל שהחיות של יום כפור הוא מכל הימים המתים הקודמים לו. וזהו בעצם היום הזה **תענו וכו' כנ"ל** שעל ידי התענית ממשיך חיות לעצם היום מימים קודמים ועל ידי זה מתקן אותם :

עד כאן ביאור חברותא לתורה קעט

הוספה בעניין ניצוצות הצלם שהם ימי חיי האדם

תולדות יעקב יוסף – פרשת חקת – אות ח – ויאמר ולו גוענו בגוע אחינו לפני ה', כי נודע שכל תורתנו ותפילתנו הוא להוציא ניצוצות משבירת כלים, וכמ"ש בכתבי האר"י, כי הצלם של האדם נקרא מדת ימיו של האדם, וכפי מספר הניצוצות שעליו לתקן ולהוציא, כך מספר ימיו. והיום שעושה בו מצות ניתקן הכלי והצלם ניצוץ אחד ממנו, והיום שלא נעשה בו מצוה נשאר פגום וכו', עיין בדרוש הצלם וכו'. והנה מיתתו של צדיק נקרא גויעה, שמיד נגוע ונאסף אל עמיו אל מחנה השכינה, וכמ"ש האלשיך יעו"ש:

דברי חיים (האלברשטאם) על התורה – פרשת חיי עה"פ ואברהם זקן בא בימים – ...אך לפי דברינו דוקנה שכתוב כאן הוא חכמה, וידוע דמשום הכי נקרא הזקנה חכמה (וזה"ק נשא קלא ע"ב) דמחכמה שבמוח נפקא מותרת שערי דיקנא. אך ידוע דשערות הראש קודמין לבוא משערות הזקן, ושערות הראש ממותרי מקיפין אשר לא יוכל לסבול הגלגול לחות האוירי מוציאין לחוץ, וידוע שזה מכונה בשם ימים, כי בראש מקור האדם, והמקיף אשר על ראשו הוא צלם אלקי, אשר בצלם מהלך איש (תהלים לט, ז) וכל ימי האדם בזה (וזה"ק תזריע מג). וזה מכונה בספרים הקדושים (שם נשא קלד ע"ב) ימי קדם, היינו הימים שנכללין בהצלם שעל הראש טרם בואם. ולכן נתהווה מקודם באדם תיקון הראש, ואחר כך מוח החכמה, וממנו יצא הזקן. ואך ידוע (תיקו"ז בהקדמה ה ע"ב) דכל עיקר החכמה על ידי מעשה חסד, וחסד הוא כלי לחכמה, בצל החכמה בצל הכסף (קהלת ז, יב) דכסף נקרא חסד כידוע (וזה"ק כי תצא רעז). וגם שבכסף עושים חסד, והוא צל החכמה, ואברהם הוא איש חסד (וזה"ק שם):

שער התפלה לרבי חיים מטשרנוביץ – פתח השער – (אות ב) האחד הוא מה שמבואר (בע"ח בשער יו"ד בדרוש הצלם) בכוננת הבריאה של האדם, וזה דבריו שם במה שלקטתי מהצורך ממה שהוא מאריך שם, וז"ל, ואמנם אי אפשר לצורה להתלבש בתוך חומר אם לא ע"י אמצעי, נמצא כי יש ה' מיני לבושין אל ה' מיני צורות וכו', ואמנם סודם הן מן רפ"ח ניצוצין שנשארו בתוך הכלים שנשתברו וכו'. ואח"כ כתב והנה על דרך זה הוא באדם תחתון הכולל כל העולמות אבי"ע וכו', והנה כל המצות הם לתקן בחי' הכלים והצלם שהם הניצוצות שירדו עם הכלים שנשברו וכו', ולא ניתנו המצות אלא לצרף ולברר ולהסיר מהם הקליפות, לכן הצלם הוא תרי"ג אברים. ואלו הם כללות הצלם אחד יצר טוב שבאדם, וכנגדן תרי"ג רעים כללות צלם א' ונקרא יצה"ר וכו'. וכפי מספר הניצוצין של הצלם הזה הבא להשתלם עתה בגלגול הזה, כך הוא מספר ניצוצין שיש בצירור ההוא. לכן הצלם הזה נקרא מדת ימי אדם הנוכח בזהוהר ויחי (דף ר"צ), כי כמספר ניצוצותיו כך מספר ימי חייו. והימים שעשה בהם מצותיו נתקן ניצוץ א' של צלם ההוא, והיום שאין נעשה בו מצות נשאר פגום ניצוץ ההוא שכנגד היום ההוא. ואח"כ מסיים, ואמנם ידעת ג"כ כי כל מצוה אינה אלא לצרף ולברר הצלם והחומר, אך הצורה אין צריך תיקון כלל, ולא נצרכה להתלבש בצלם וחומר רק להמשיך בהם אור לתקנם. והבן זה מאוד, כי זה סוד ירידת נשמה בעוה"ז לתקן ולברר, דוגמת גלות השכינה לברר ניצוצין שנפלו כנודע, והאריך שם, ועכ"ל הנצרך לעניינו:

¹⁷ סיפא של פסוק הנ"ל

¹⁸ מכאן ועד ועליו נאמר נוסף בתקפא

¹⁹ בפירוש השני שבסוף פירושו לפי המקרא (דכתיב ולא אחד וקוראים ולו אחד פירש"י שזה יום הכפורים לסליחה.

²⁰ עיין לעיל הערה על פסוק זה בעמוד הקודם שאין פסוק כזה

²¹ מכאן ועד כי נפש. נוסף בתקפא. ובדפוס כתוב כאן – לאזכקא רעותא דלכא לקריבה.

²² בתשכט הנביר את הציון הזה לעיל בעמוד הקודם במקומו הראשון ע"ש

קהלת יעקב – ערך צלם אות ה' – בחינת צלם שהוא הדיוקן דקאים תמן בעת יצירת אדם תיכף, כמבואר בוזהר פרשת תזריע דף מ"ג ע"א, שהוא תכלית ביאת האדם לעולם הזה לברר בירורין מקליפות נוגה, בחינת ניצוצי נפשו שנפלו לקליפות נוגה, ואם לא יוכלו להוליד הנשמה הלו כי אם כשעושים איזה זכות ומבררים על ידי זה גם כן בירורים מקליפות נוגה, שהם שייכים לבחינת נפש הבן, ואלו הבירורים מקליפות נוגה שביירו אביו ואמו על ידי זכותם, והם נעשים לבוש לנשמת הבן, והוא הנקרא צלם, כן כתב במקדש מלך פרשת תזריע דף מ"ג בשם הרב בספר אדם ישר:

עץ חיים – שער בו פרק א מ"ב שער היו"ד שער הצלם ויתחלק לד' פרקים: – ענין הצלם באמיתות נלע"ד הנה באדם העליון יש בו ה' בחי' צורות זו בתוך זו הם נרנח"י ויש להם בחי' חומר המלבישם ונקרא גוף וכלים, וגם גוף זה נחלק לכמה חלקים, מוח עצמות וגידין בשר ועור. ואמנם א"א לצורה להתלבש בתוך חומר אם לא ע"י אמצעי, נמצא כי יש ה' מיני לבושים, אל ה' מיני צורות, והוא צלם של נפש, וצלם של רוח, כו'. והה' לבושים של ה' מיני צורות הנ"ל נקרא צלמים. ואמנם סודם הן מן רפ"ח ניצוצין שנשארו בתוך הכלים שנשתברו, הנקרא הבל דגרמי. ויש ניצוצין דב"ן והם צלם דנפש, ויש ניצוצין דמ"ה והם צלם דרוח שהוא מ"ה כו'. וא"א להתלבש שום צורה מאלו הה' צורות בתוך הגוף, עד התלבשותם תוך הצלם הפרטי שלו. וכללות הה' צלמים נקרא צלם אדם, ואינו אדם עצמו, וה' צורות נקרא נשמת אדם עצמו, וכללות הכלים עצמות וגידין כו' נקרא גוף האדם. אמנם כ"ז באצילות וכן בבי"ע, אך החילוק כמ"ש במ"א, כי באצילות כל האורות וכל הצלמים וכל הכלים נקרא אלהות גמור, אחד יחיד ומיוחד, כנוכר בהקדמת תקונים, איהו וחיינו וגרמוי חד בהון, שהם ג' בחי' הנ"ל. אך בבי"ע אינו כן, כי אם עד בחי' הנשמה אלהות, ומן הרוח ואילך משם יפרד, ונקרא נבר"א נוצ"ר נעש"ה, וכל זה בצורות, אך הצלמים וכלים כולם נבראים ונוצרים ונעשים. והנה עד"ז הוא באדם תחתון הכולל כל עולמות אבי"ע ויש לו ה' צורות וה' צלמים וה' כלים דאצילות וכנגדן בבריאה וכנגדן ביצירה וכנגדן בעשיה. ונתחיל מן העשיה ונאמר כי הנה יש לו ה' צורות מעשיה וכולם נקרא נפש, אלא שיחידה חיה נשמה הם נאצלים מאצילות ואלהות י"ט שבעשיה, ורוח נפש הם נעשין מהעשייה עצמה, ויש בהם ה' צלמים כולם מעשיה עצמה, וכנגדן כלים מהעשייה עצמה, והנה הכלי שלו טרם שחטא אדה"ר היה מהקדושה ממבחר עשיה שהוא מעפר ג"ע הארץ, ואחר שחטא היה מעפר עה"ז.

והנה כל המצוות הם לתקן בחי' הכלים והצלמים הנקרא הבל דגרמי כנ"ל, שהם הניצוצין שירדו עם הכלים שנשברו ולכן ב"פ צלם הם ש"ך דינין, ש"ך ניצוצין כנודע, ולא נתנו המצוות אלא לצרף ולברר וללבן הצלמים. וגם הכלים ולהסיר מהם הקלי', לכן הצלם הוא תרי"ג איברים, וכולם מבחי' מלאכים נבראים או נוצרים או נעשים, כי אינם מבחי' אלהות ואצילות שבכל העולמות כולם, ואלו הם תרי"ג מלאכים דסלקין לנשמתין, ואלו הם כללות צלם א' יצה"ט שבאדם. וכנגדן תרי"ג רעים כללות צלם א' ונקרא יצה"ר. ותחלה נתקן הצלם בעה"ז, וכפי תיקון הצלם כך נכנסו בו בחי' צורות כנ"ל, ואחר שנתקן הצלם ודאי שממילא נתקנו הכלים ג"כ, ואז אחר מות האדם שהוא הכלים האלו, מתלבש הצלם ההוא בכלים ההם האחרים הראויין לו האמיתיים הנקרא לבושי האדם שבג"ע הארץ ושבג"ע העליון ושבכל עולם ועולם.

ואמנם כבר ידעת מהתחלקות הנשמה לכמה ניצוצין, ובכל גלגול וגלגול באים מקצת מהם, וכפי מספר הניצוצין של צלם ההוא הבא להשתלם עתה בגלגול זה, כך הוא מספר ניצוצין שיש בצורה ההוא, לכן הצלם הזה נקרא מדת ימי האדם הנזכר בוזהר ויחי דף ר"צ, כי כמספר ניצוצותיו כך מספר ימי חייו, והימים שעשה בהם מצות נתקן ניצוצין א' של הצלם ההוא, והיום שאין נעשה בהם מצות נשאר פגום ניצוצין ההוא של הצלם, ההוא כנגד היום ההוא, ובעד"ז נתקנין הכלים שהם הלבושים שיש בג"ע הארץ, כל ניצוצין וניצוצין בכל יום ויום. ואמנם א"א שיתלבש הצלם הזה בכלי מלבוש ההוא עד גמר תיקונם, ואז נפטר מעה"ז, והולך לג"ע הארץ ומתלבש באותו הגוף העיקרי.

כלל העולה כי הצורה הוא העיקר הנקרא אדם, והיא יחידה חיה נר"ן, והצלם גם הוא נחלק לה' בחי' כנגדן, והוא לבוש הצורה, ולעולם הצורה הזו אינה יכולה לעמוד בלתי צלם זה, והצלם הזה הוא יצה"ט ויצה"ר, והם המלאכים שבאדם עצמו, ואינו האדם עצמו, והוא הבל דגרמי המתלבש תוך הכלי שהוא הגוף, ולכן נקרא צלם, כי הוא דבר ממוצע בין הצורה והחומר, ודומה לשניהן והוא צלם ודיוקן לשניהן.

ואמנם ידעת ג"כ כי כל המצוות אינם אלא לצרף ולברר הצלם והחומר, אך הצורה א"צ תיקון כלל, ולא הוצרכה להתלבש בצלם וחומר, רק להמשיך בהם אור לתקנם והבן זה מאד. כי זה טעם ירידת הנשמה בעה"ז לתקן ולברר דוגמת גלות השכינה לברר ניצוצין שנפלו כנודע. ודע כי יש מלאכים גדולים מהנשמה ומלאכים קטנים מהנשמה. ולכן אותן המלאכים אינם בחי' גוף כמו האדם, כי אינם מתלבשים בגוף והבן זה מאד. אמנם בחי' המלאכים המלוין לאותו אדם הם פחותין ממנו. כי האדם עצמו הוא צורה, והמלאכים המלוין לו הם תרי"ג איברי הצלם, עבדים ומרכבה שלו. נמצא שיש מלאכים מרכבה לאדם ואלו המלאכים הם גרועים מהאדם, אך המלאכים שהם מרכבה לקודשא בריך הוא הם גבוהים מאדם, ובוזה תבין שיש מלאכים גדולים מהנשמות כנ"ל:

(עייין בית לחם יהודה כאן שמבאר שנשמות עולם הבריאה גדולות ממלאכים של בריאה והכוונה כאן למלאכים מבריאה שגדולים מנשמות שביצירה. ובמזאר בשער קדושה למהרח"ו שבכל עולם נשמות ישראל דבוקות בעשר ספירות אלוקות ומעליהם טובב נשמות המלאכים ומעליהן הקליפה)